

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

22^E JAARGANG

WOENSDAG 12 MEI 1937

No. 1115

COMMISSIE VAN REDACTIE:

l' Liefstinck; N. J. Polak; J. Timbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Assistent-Redacteur: L. R. W. Soutendijk.

Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Aangeleekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

BERICHT.

In verband met de a.s. feestdagen zal het volgende nummer een dag later verschijnen.

INHOUD.

	Blz.
DE TARIËFSVERLAGINGEN BIJ P. T. T. door <i>Ir. M. H. Damme</i>	348
Synthetische rubber door <i>J. F. Haccoü</i>	350
Vijf jaren Ottawa door <i>H. Talma</i>	352
De nieuwe Deutsche wet op de naamlooze vennootschappen door <i>Dr. F. E. Schmey</i>	353
Taak en beteekenis van Economisch-Technologische Instituten door <i>Dr. H. M. H. A. van der Valk</i>	356
AANTEKENINGEN:	
Millioenen voor de Engelsche kroning	358
Inkomens in den Amerikaanschen landbouw	358
ONTVANGEN BOEKEN	359
Statistieken:	
Groothandelsprijzen	360—361
Geldkoersen-Wisselkoersen-Bankstaten	359, 362

GELD-, KAPITAAL- EN WISSELMARKT.

Deze week was het op de wisselmarkt in vergelijking tot de voorgaande vrij rustig. Het Egalisatiefonds behoefde slechts af en toe te intervensieren, en dan nog slechts voor geringe bedragen. Onder die omstandigheden is het begrijpelijk, dat de aankooplimite van den Dollar door het fonds werd gehandhaafd op 1.82¼¹⁾. Nationaal gezien, was er deze week minder aanleiding voor aanbod van Dollars, omdat verdere groote liquidaties van fondsenposities uitbleven, terwijl de verkoopen van door exporteurs opgepotte Dollarsaldi, uitgelokt door de verlaging van den aankoopkoers van het Egalisatiefonds, ook een eenmaligen factor vormden. Ook internationaal lag echter de Dollar minder aangeboden, deels ook in verband met het tot staan komen van de fondsenverkoopen, anderzijds wellicht in verband met de goudaankopen in de Engelsche markt door de Engelsche autoriteiten. Het groote goudaanbod als verstorende factor in de wisselmarkt is trouwens niet meer zoo acuut, doordat de Russische verkoopen blijkbaar afgewikkeld zijn. Duurzaam is echter het probleem nog allerminst opgelost, zooals het jongste jaarverslag van de Bank voor Internationale Betalingen nog eens duidelijk onderstreept.

Ook in den Pondenkoers kwam heel weinig wijziging, nu de Dollarkoers in Londen niet langer meer onder druk stond. De vaste stemming voor het Pond op onze markt was immers een zuiver afgeleide factor, afgeleid nl. van den Dollarkoers hier te lande, die door het Egalisatiefonds op een bepaald niveau werd gehouden. Zodoende was de Pondenkoers hier noodzakelijk hooger wanneer de Dollar ten aanzien van het Pond daalde. Op het oogenblik schijnen de Engelsche monetaire autoriteiten van meening te zijn, dat een verdere stijging van het Pond ten aanzien van den Dollar niet wenschelijk is, althans niet wanneer die stijging verband houdt met commercieele goudarbitrage naar de Vereenigde Staten. Nu de aanleiding tot deze laatste ook minder groot is, doordat het Russische goudaanbod van de markt is, schijnt men bereid te zijn de goudaankooppolitiek dusdanig te wijzigen, dat geen verdere stijging van het Pond plaats vindt.

De Fransche Franc was meereendeels vast gestemd, hoewel de eerste stijging niet geheel behouden kon blijven. Liquiditeitszorg wordt genoemd als een der oorzaken van het aanbod van deviezen in Parijs. Voor den komende tijd is aan te nemen, dat de vraag naar Francs zal aanhouden in verband met het reizigersverkeer.

De geldmarkt blijft, wat de koersen betreft, volkomen ongewijzigd en, wat het quantitatieve aanbod betreft, wordt zij steeds ruimer. Tweemaal achter elkander heeft het Egalisatiefonds weer goud aan de centrale bank overgedragen, hetgeen een evenredige verruiming van het geldaanbod beteekent. In vergelijking tot de totale kapitaalbeveging sedert de depreciatie is de grootte van ons Egalisatiefonds zoo klein, dat van sterilisatie van de goudinvoeren weinig is gekomen, waar deze uiteraard beperkt bleef tot de goudaankopen van het fonds, in tegenstelling met den toestand in Amerika, waar de goudaanwas sedert eenigen tijd in principe geheel wordt gesteriliseerd.

De beleggingsmarkt toont een lichte neiging tot verbetering. De koers van de oude schuld geeft nog weinig verandering te zien. De nieuwe 3 pCt. leening Den Haag met relatief korten looptijd is niet geheel geslaagd.

¹⁾ Op den eersten dag van de nieuwe week zag het Egalisatiefonds zich in verband met hernieuwd Dollaraanbod genoopt den aankoopkoers wederom met ¼ te verlagen tot 1.82½, en later tot 1.817/8.

DE TARIEFVERLAGINGEN BIJ P.T.T.

Sedert 1934 is bij het P.T.T.-bedrijf een vrijwel ononderbroken reeks tariefverlagingen doorgevoerd, zoowel op belangrijke als minder belangrijke dienstonderdeelen, waarvan de algemeene achtergrond was om, in overeenstemming met het geheele regeeringsbeleid, aanpassing van de tariefstelling te bevorderen aan de gewijzigde economische omstandigheden.

Aan den anderen kant was geleidelijke verlaging der tarieven — welke nog vrijwel algemeen onder den invloed stonden van de groote stijging van de lasten sedert het uitbreken van den wereldoorlog — een voorwaarde voor het behoud van een gezonden commercielen grondslag in de verdere bedrijfsontwikkeling.

De aan de P.T.T.-leiding opgedragen taak om, met inachtneming van een richtig beheer, de tot het bedrijf behorende diensten aan hun maatschappelijk doel te doen beantwoorden, houdt in, dat onder alle omstandigheden het streven aanwezig moet zijn om de beteekenis van die maatschappelijke functie althans niet te verminderen en zoo mogelijk het financieel beheer te richten op een verhooging van de beteekenis dier functie.

De oorlogsjaren, welke tot een sterk verhoogd levenspeil leidden en waarna, vooral bij de technische diensten van het bedrijf, een groote achterstand moest worden ingehaald, welke de lasten sterk deden stijgen, moesten noodwendig gepaard gaan met een stijging ook van de P.T.T.-tarieven. Door versobering en bezuiniging in de bedrijfsuitvoering gelukte het in 1931 tot vermindering der lasten te geraken, waarbij de algemeene aanpassing van het loonpeil aan de ontstane crisisonstandigheden leidde tot een overeenkomstige aanpassing in de lasten der duurzame productiemiddelen.

Aldus kon — en moest — in de jaren 1931—1934 op extra ruime wijze worden afgeschreven en was, met de ervaring van een vrij constante bedrijfswinst gedurende de 3 laatste jaren voor oogen en het vooruitzicht op een geleidelijk tot staan komen van de economische crisis, eerst in 1934 het tijdstip aangebroken om, zij het nog voorzichtig, met verlaging der tarieven een aanvang te maken.

Bij het voortgaande streven in die richting zaten mede als directe redenen voor: een poging om het door de crisis zwaar getroffen handels- en bedrijfsleven in zijn P.T.T.-lasten tegemoet te komen, verbetering van den bedrijfsomzet te bereiken, alsmede, door wegneming van een in verscheidene gevallen bestaande onjuiste verhouding tusschen verleenden dienst en het daarvoor staand tarief, de maatschappelijke waarde dier diensten te verhoogen.

Ondanks de bate-derving, welke in den regel als dadelijk gevolg van tariefverlagingen optreedt, was handhaving en uitbreiding van den verkeersomvang, welke door de tariefverlagingen werd beoogd, ook uit kostenoverweging een belang voor het Staatsbedrijf, omdat het meerendeel der kosten niet evenredig aan het verkeer toe- of afneemt. De vergrootte rendabiliteit van het bedrijf in de afgelopen jaren stelde het bedrijf in staat op den ingeslagen weg voort te gaan, waarbij het in de gelukkige positie bleef verkeerden, dat het jaarlijks belangrijke bedragen in 's Lands kas kon storten, ter versterking van de algemeene geldmiddelen.

De totale bedrijfswinsten gedurende de jaren 1934—1937 toonen duidelijk aan, dat de getroffen bezuinigings- en tariefsmaatregelen de verwachte gevolgen hebben gehad: de balanspositie van het bedrijf is steeds verbeterd. De winsteijfers kunnen, na aftrek van de extra-afschrijvingen, als volgt worden opgesteld:

Jaar	Bedrijfswinst
1934	4 miljoen
1935	6.5 „
1936	7.5 „) prog-
1937	8.5 „) nose

Met deze sterke positie van het bedrijf voor oogen

laat het zich aanzien, dat de reeds vroeger uitgesproken wensch om tot de wederinvoering van het stuiversport voor de interlocale brieven te komen, in een wellicht reeds nabije toekomst kan worden verwezenlijkt.

De getroffen tariefmaatregelen, van welke alleen de voornaamste in dit bestek kunnen worden behandeld, doen zien, dat, door systematische doorvoering der verlagingen, aan daaruit voortvloeiende verkeersoverheveling van blijvenden aard van het eene dienstonderdeel naar het andere zooveel mogelijk is tegemoet gekomen.

De moeilijke omstandigheden, waarin het zaken- en bedrijfsleven verkeerden, maakten het gewenscht, dat allereerst aandacht aan verlaging der telefoontarieven werd gewijd; in drie etappes werden de interlocale tarieven (met wijziging tevens van de zône-indeling) aanmerkelijk verlaagd, zoodat deze tarieven er thans als volgt uitzien:

1e zône t/m. 10 km	4 cent (1934: 10 cent)
2e zône 10 t/m. 15 km	...	10 cent (1934: 15 cent)
3e zône 15 t/m. 25 km	...	20 cent (1934: 35 cent)
4e zône 25 t/m. 35 km	...	30 cent (1934: 35 cent)
boven 35 km	40 cent (1934: 50 cent)

Een voorzichtig beleid gebood, dat daarnaast, op post- en telegraafgebied, aanvankelijk de secundaire tarieven ter hand werden genomen, zooals de drukwerk-, nieuwsbladen-, postwissel- en pakketposttarieven, welke echter voor de belanghebbenden niet onbelangrijke besparingen beteekenden en die van de telegramadressen en van de binnenlandsche telegrammen met minder dan 10 woorden.

Niettegenstaande de inkomstenderving, welke al deze maatregelen medebrachten, bleven de financiële uitkomsten van het bedrijf zich in stijgende lijn bewegen, zoodat geleidelijk tot nieuwe verlagingen, ook van meer ingrijpenden aard, kon worden besloten, a.d.z. die van het locale port voor brieven en briefkaarten, de belangrijke vermindering van het entreegeld voor nieuwe telefoonaansluitingen (van f 25 tot f 6) en de niet minder radicale verlaging van de radiotelegraaf-tarieven (met pl.m. 25 pCt.) en van het radiotelefoontarief met Nederlandsch-Indië (met 50 pCt.).

Met de in den aanvang van dit jaar ingevoerde halveering van het binnenlandsche telegramtarief voor 10 woorden (van 50 cent op f 0.25) zijn de Nederlandsche telegram- en telefoontarieven thans nagenoeg op het vóóroorlogsche peil teruggekeerd. Voor het binnenlandsche briefposttarief wordt, zooals reeds gezegd, aan een overeenkomstige maatregel in de naaste toekomst gedacht.

Mede als gevolg van de getroffen tariefmaatregelen spiegelt zich geleidelijk bij alle bedrijfsonderdeelen uitbreiding van het verkeer af. Een greep uit de verkeerscijfers van de laatste jaren betreffende de voornaamste dienstonderdeelen bij welke tariefverlagingen zijn toegepast doet deze verkeersuitbreiding duidelijk spreken:

Aantal verzonden binnenlandsche postwissels:

1935 3.990.000 1936 4.240.000

Aantal verzonden locale brieven en briefkaarten, naar een telling in de maand Maart en herleid tot jaarcijfers:

	1936	1937	stijging
brieven	37.391.848	49.261.576	32 pCt.
briefkaarten	9.981.972	12.792.208	28 pCt.

Aantal telefoonaansluitingen (hoofdaansluitingen):

Toeneming in:

1934 14.457 1935 15.517 1936 19.119

Aantal interlocale telefoongesprekken:

1934: 29.836.553 1935: 33.822.494 1936: 38.965.566

Radiotelegraafverkeer met Ned.-Indië (totaal aantal overgeseinde en ontvangen woorden, waarbij de

woorden van codetelegrammen tot volbetaalde woorden zijn teruggebracht):

1935 651.065 1936 776.316

Aantal gesprekken in het radiotelefoonverkeer met Ned.-Indië:

1e kwartaal 1936 631
1e kwartaal 1937 1914

Hoewel het onjuist zou zijn te meenen, dat door deze zich afteekenende verkeersuitbreiding de batederving tengevolge van de tariefverlagingen zou worden gecompenseerd, moet wèl in aanmerking worden genomen, dat de bedrijfslasten tot op groote hoogte constante kosten zijn en dat dus tegenover de lagere opbrengsten een relatieve vermindering van lasten staat.

Nu het tariefniveau bij het P.T.T.-bedrijf in algemeen zin verlaagd is, acht ik het zeker nuttig hier ook — voor zoover voorhanden gegevens daarvoor kunnen dienen — enkele hoofdtarieven met de overeenkomstige tarieven in andere landen te vergelijken (zie de drie tabellen en de grafiek op blz. 350).

Om een zoo juist mogelijk beeld te krijgen is de vergelijking op drieërlei wijze getroffen, nl.:

- 1e. verrekend met den wisselkoers;
- 2e. met koersberekening uit de verhouding der groothandelsprijzen;
- 3e. met den koers ontstaan uit vergelijking der salarissen (brievenbestellers) ¹⁾.

Binnenlandsche brief.

Wisselkoers		Groothandelskoers		Salariskoers	
Duitschland	8.8	Zwitserland ..	9	Duitschland	8.4
Zwitserland	8.4	Duitschland ..	6.6	België	7.9
(tot 250 gr.)					
Nederland	6	Engeland	6.1	Zwitserland	7.4
(tot 20 gr.)					
Engeland	5.6	Nederland	6	Nederland	6
(tot 57 gr.)					
België	4.7	België	4.8	Frankrijk	5.6
(tot 50 gr.)					
Frankrijk	4.3	Frankrijk	4.2		

Uit deze vergelijkingen van de grondtarieven voor het P.T.T.-verkeer in eenige landen ontvangt men den indruk, dat de Nederlandsche tarieven tot de laagste behooren, temeer, indien men in aanmerking neemt, dat — aangezien het loonpeil en de kosten van levensonderhoud in Frankrijk en België lager zijn dan in Nederland — de juiste verhouding der tarieven het beste benaderd wordt door omrekening met den salariskoers.

Wat de interlocale telefoontarieven betreft, is de

¹⁾ Het salaris der brievenbestellers is gekozen, omdat deze werknemersfunctie in alle landen dezelfde betekenis heeft en het voor deze functie uitgekeerd wordende loon dus een maatstaf biedt voor de prijsverhoudingen in de onderscheidene landen.

Binnenlandsch Telegram.

Wisselkoers				Groothandelskoers						Salariskoers					
Aantal woorden				Aantal woorden						Aantal woorden					
10 50 100				10 50 100						10 50 100					
cts. cts. cts.				cts. cts. cts.						cts. cts. cts.					
Duitschland	110	552	1104	Duitschland	82	412	824	Duitschland ..	105	525	1050				
Zwitserl. (15 wdn.)	42	116	221	Zwitserland	45	124	237	Zwitserland ..	37	101	194				
Engeland	26	176	363	Engeland	28	190	392	Frankrijk	34/	112/	225/				
Frankrijk. (15 wdn.)	26/	85/	170/	Nederland	25	105	155	Frankrijk	39	138	278				
	30	104	210	Frankrijk	25/	84/	168/	België	26	68	121				
Nederland	25	105	155	België	29	103	208	Nederland	25	105	155				
België	16	40	71		16	41	73								

N.B. Zwitserland en Frankrijk } hebben een minimum van 15 woorden.
Engeland heeft " " " 9 "
Nederland tarief sinds 1 Maart 1937.

Frankrijk: eerste tarief voor aangrenzend departement, tweede tarief voor overig verkeer.

Locaal gesprek.

Wisselkoers		Groothandelskoers		Salariskoers	
Duitschland (min. tar. geb. 5 km.)	ct. 7,4	Duitschland ..	ct. 5,5		
Frankrijk (4 km.)	4,3	Zwitserland ..	4,5	Duitschland	7
Zwitserland (2-3-5 km.)	4,2	Frankrijk	4,2	Frankrijk	5,6
Engeland (8 km.)	3,7	Engeland	4,1	België	4,2
België (10 km.)	2,5	België	2,5	Zwitserland	3,7
Nederland (1-2-3 km.)	2	Nederland	2	Nederland	2

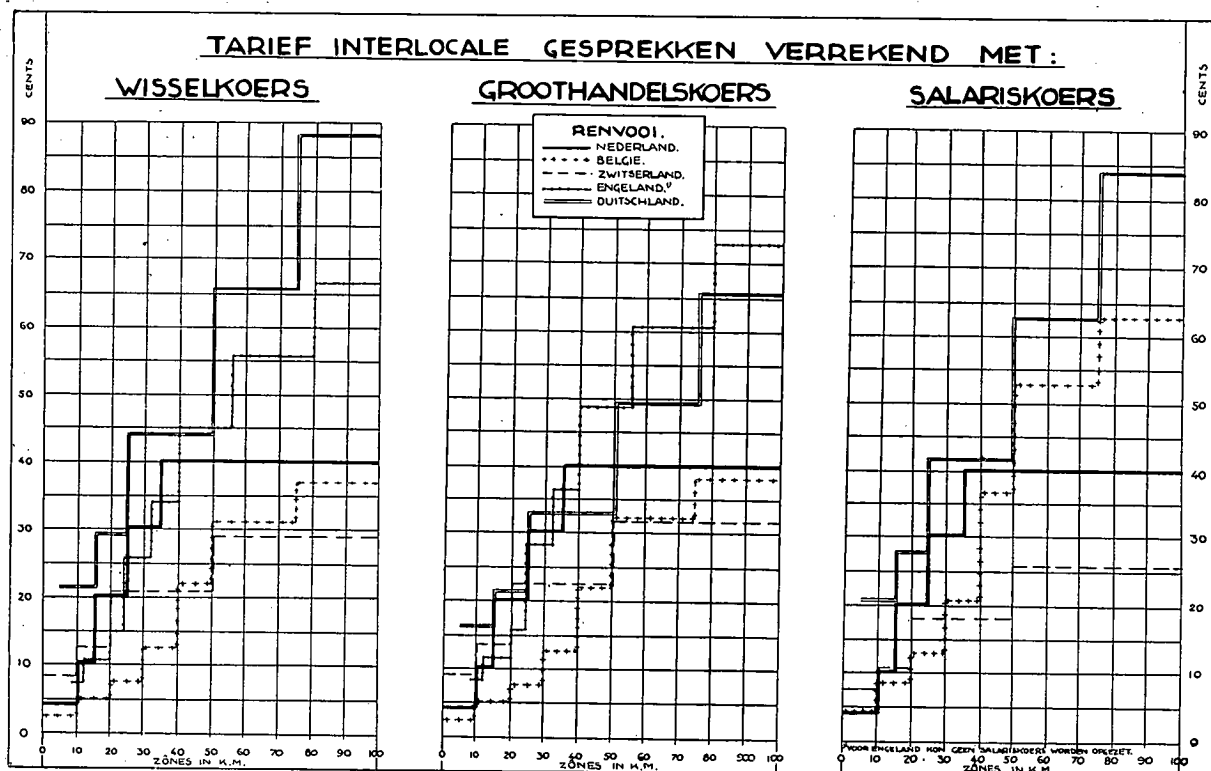
N.B. Het cijfer gevonden door herleiding in Nederlandsche courant van de binnenlandsche tarieven van andere landen met behulp van den wisselkoers geeft geen juist beeld, wanneer het niveau van kosten of prijzen in ons land afwijkt van dat in het land met hetwelk wordt vergeleken. Daarom werden de beide andere herleidingen toegepast. Bij de eerste geschiedde herleiding met een omrekeningsgetal, waarin, bij benadering, met het verschil in koopkracht blijkens de groothandelsprijzen werd rekening gehouden. Bij de tweede werd omgerekend met de verhouding tusschen het loonpeil in ons land en in het land met hetwelk wordt vergeleken, waarbij het bestellersloon als maatstaf werd genomen, mede uit overweging, dat het voor een postbedrijf bezwaarlijker is tot lage tarieven te komen naar gelang de loonen voor de talrijkste personeelsgroep hooger zijn.

omstandigheid, dat de differentiatie van het Nederlandsche tarief eindigt bij een afstand van 35 km, in overeenstemming met de algemeene Nederlandsche opvatting, dat de P.T.T.-tarieven zooveel mogelijk voor iederen gebruiker dezelfde dienen te zijn, ongeacht den afstand, een opvatting, welke eveneens aan de brief- en telegramtarieven ten grondslag ligt.

Tenslotte meen ik er echter met nadruk op te moeten wijzen, dat hoe ook de omstandigheden hier te lande of elders zijn, het uit bedrijfs oogpunt steeds noodzakelijk blijft met omzichtigheid te werk te gaan bij het toegeven aan den drang naar tariefverlagingen. Vele argumenten van andere zijden naar voren gebracht om het goed recht eener verlaging aan te toonen, blijken in het licht van statistische gegevens of exploitatieve mogelijkheden voor het doel vaak niet te hanteeren.

Het Staatsbedrijf is, wil het niet de kans loopen in moeilijkheden te geraken, gehouden op het gebied van tariefverlagingen zijn eigen weg te gaan, welke bewaakt moet zijn en verlicht door gegevens, welke alleen de bedrijfsleiding ter beschikking staan, hoezeer ook de ontvankelijkheid aanwezig is voor overweging van wenschen en verlangens, welke uit het particuliere- en bedrijfsleven opkomen.

Het niet wijken voor den drang naar een bepaalde tariefverlaging wil dus nimmer zeggen, dat het Staatsbedrijf blind is voor de daaraan verbonden voordeelen voor de gebruikers in het algemeen, maar dat het, met het oog op zijn algemeen financieel be-

leid of door bijzondere factoren van verkeerstechnischen aard, voor een non possumus staat.

De hier besproken, sedert 1934 in steeds versneld tempo getroffen tariefmaatregelen, toonen aan, dat het streven er met ernst op gericht blijft de aanpassing van de grondtarieven voor alle bedrijfsdiensten aan de veranderde omstandigheden van het maatschappelijk leven zooveel mogelijk te bevorderen.

Ik acht met dezen gang van zaken, welke den commerciëlen grondslag van het bedrijf verbreedt, de werkgelegenheid voor het personeel handhaaft en verruimt en de verkeersmogelijkheden gemakkelijker onder het bereik van het publiek brengt, in algemeen zin den besten dienst aan de samenleving bewezen, welke een Staatsbedrijf kan brengen. Ir. M. H. DAMME.

SYNTHETISCHE RUBBER.

Door de bijzondere aandacht, welke in Duitsland en Rusland aan het grondstoffenvraagstuk wordt gewijd en door de sterke prijsstijging van de natuurlijke rubber komt ook het probleem van de synthetische rubber weer sterker op den voorgrond. Het vraagstuk van de vervaardiging van kunstrubber beperkt zich thans niet meer tot het drietal landen, welke namen er vroeger aan verbonden waren, n.l. de Vereenigde Staten, Rusland en Duitsland, doch ook in Engeland, Italië, Tsjecho-Slowakije en Polen heeft het de aandacht, terwijl men onlangs heeft kunnen lezen, dat in Japan een prijs van 10.000 Yen is uitgelooft voor uitvindingen tot verbetering van de synthetische rubber, waardoor een product wordt verkregen, dat beter bestand is tegen olie, warmte, koude en ozon en geheel uit binnenlandsche grondstoffen is samengesteld.

Bij het begrip synthetische rubber moet men goed in het oog houden wat wordt bedoeld, want er bestaat een neiging daaronder alles te brengen wat geen hevea- of wilde rubber uit bekende gebieden is. Doch er zijn tal van planten, ook in Europa, wier melksap caoutchouc bevat; wij noemen bijv. de ganzedistel, waarvan het gehalte echter te laag is om een exploitatie mogelijk te maken. In Rusland heeft men aanvankelijk ook in deze richting het rubbervraagstuk pogen op te lossen, n.l. door den invoer van de guayule uit Mexico en het zoeken van rubber bevattende inheemsche planten en als resultaat daarvan schijnen er dan ook inderdaad aanplantingen te bestaan. Ook in Italië heeft men ophef gemaakt van de resultaten met guayule en taraxacum.

Doch onder synthetische rubber vat men de producten samen, die in de industrie kunstmatig worden opgebouwd. Daarbij wordt er niet naar gestreefd een product te krijgen, dat in elk opzicht volkomen identiek is met rubber, hetgeen ook niet mogelijk zou zijn, omdat niet bekend is hoe rubber chemisch is opgebouwd. Men zoekt naar een product, dat een bepaald aantal gewenschte typische eigenschappen analoog aan die der natuurlijke rubber heeft. En dan kan niet ontkend worden, dat deze producten zijn gevonden. Reeds in de vorige eeuw is dit zoeken begonnen; in 1892 werd door Earlswood in Engeland een patent genomen op vervaardiging van kunstrubber door verdamping van terpentijnspiritus in sterk verhitte buizen onder toevoeging van zoutzuren. Doch praktische resultaten werden niet verkregen, hoewel telkens als de rubberprijs een hoog peil bereikte de belangstelling voor het synthetische product weer toenam. In den wereldoorlog was er Duitsland alles aan gelegen om te trachten een vervanger voor rubber te vinden en men slaagde er daar in, zoowel eboniet als autobanden te vervaardigen.

Doch eerst in de tweede helft der jaren 20 nam de belangstelling — tot uiting komende in het aantal patenten — zeer toe en na jaren van proeven kan men nu een materiaal maken, dat technisch het natuurproduct grootendeels kan vervangen. De producten, die verkregen worden, zijn min of meer in staat rubber te vervangen; is dit bijv. met *koroseal* — opgebouwd uit acetyleen en de hydro-halogeniden — slechts in zeer geringe mate het geval, anders staat de vraag voor *dupreen* of *neopreen*, *thiokol* (Amerika), *buna* (Duitsland), *Sovjet-rubber-A* en *B* (SKA en SKB) en het *sovpreeen* (Rusland). De samenstelling dezer producten is zeer verschillend; buna is een koolwaterstof, dupreen/neopreen bevat naast deze beide elementen ook chloor, thiokol zwavel. S.K.B. is een product van alcohol, verkregen uit aardappelen, S.K.A. door polymerisatie van butadieën, gewonnen uit petroleum residu's door cracking, terwijl het sovpreeen vermoedelijk identiek is met het Amerikaansche neopreen¹⁾.

Uit den aard der zaak mag het niet op onze weg liggen om op de technische zijde der vervaardiging verder in te gaan, noch ook om de technische eigenschappen af te wegen en te vergelijken.

¹⁾ Vgl. „Synthetische rubbers” in de Nieuwe Rotterdamse Courant van 3 April 1937, Avondblad C.

Integendeel moeten wij hier de deskundigen aan het woord laten ¹⁾; doch wel moet geconstateerd worden, dat indien men kunstrubber met sheets, crêpe, rubberpoeder of latex gaat vergelijken, alleen die nadeelen van de eerste van beteekenis zijn, welke voor een bepaalde toepassing een rol spelen. Immers, bij de vervaardiging der kunstrubber staan bepaalde, beperkte toepassingsmogelijkheden, die men pooft te verwezenlijken, voor oogen en hierbij dienen de voor- en nadeelen te worden afgewogen. Natuurlijke rubber heeft door haar eigenschappen na vulcanisatie een zoo ruim veld veroverd en opent nog zooveel mogelijkheden, dat alleen een volkomen identiek product het zou kunnen evenaren. Door de keuze van de menging met tal van stoffen en het wijzigen van de omstandigheden bij het vulcaniseeren heeft men het in de hand de eigenschappen van de ge vulcaniseerde rubber te wijzigen en het zoeken van toepassingsmogelijkheden wordt krachtig voortgezet. Doch ook kunstrubber wordt op nagenoeg dezelfde wijze ge vulcaniseerd.

Vatten wij de eigenschappen van kunstrubber van Amerikaansche en Duitsche herkomst samen, dan moeten wij, o.a. aan de hand der genoemde artikelen, constateeren, dat wat vooral op den voorgrond wordt gesteld, is de grootere resistentie tegen warmte, oliën, zonlicht, ozon en verschillende chemicaliën en de meer constante samenstelling van het product. Voor dupreen en buna wordt dan voorts op de geringere slijtage en door de minder snelle oxydatie op de minder snelle veroudering gewezen, terwijl voor dupreen zoowel de geringere brandbaarheid als de geringere doorlaatbaarheid voor water en sommige gassen naar voren wordt gebracht. Wij zullen ons tot deze hoofdzaken beperken en moeten daar dadelijk tegenoverstellen, dat als nadeel ten opzichte van hevearubber vooral voor alle synthetische rubbers wordt genoemd de hogere kostprijs. Gelden voor dupreen en thiokol daarnaast nog de geringere trekvastheid vooral bij hogere temperaturen en de onaangename reuk als factoren in het nadeel, bij dupreen komt daarbij nog, dat ook de electriche eigenschappen een nadeel zijn.

Wij zijn ons bewust, dat dit overzicht der eigenschappen verre van volledig is, doch aan den anderen kant geeft het, zonder uitvoerige uiteenzettingen, een denkbeeld van de verhoudingen. Het doet reeds zien, dat in bepaalde richtingen aan de kunstrubber mogelijkheden openstaan, welke op zichzelf een basis voor een industrie vormen. Ten deele treedt zij daarbij niet in concurrentie met de hevearubber, ten deele echter kan zij als vervanger worden gebruikt.

Dit is dan ook de reden, naast het streven naar zelfgenoegzaamheid, dat zoowel in Amerika als in Duitschland en Rusland het probleem steeds meer tot werkelijkheid wordt. De Du Pont de Nemours & Co. Inc. heeft in 1935 een nieuwe fabriek in bedrijf gesteld met een capaciteit van 1.000.000 lbs. per jaar; de Thiokol Corporation te Yardville (N. J.) produceert thiokolproducten met verschillende mechanische eigenschappen, zoowel in den vorm van sheet en crêpe als in vloeibaren en poedervorm; voor Rusland, waar thans vier fabrieken in bedrijf zijn, wordt over 1936 een productie van 35.000 à 40.000 ton genoemd, terwijl het vijfjaarlijksche plan voor 1937 een productie van 70.000 ton door 5 fabrieken heeft voorzien; uit de invoercijfers voor ruwe rubber gedurende het eerste kwartaal van dit jaar (10.681 ton tegen 4.937 ton in Jan./Maart 1936) volgt dit echter nog niet bepaald, hoewel hierbij natuurlijk voorraadvorming in het spel kan zijn geweest. De beoordeeling van de kwaliteit der Russische kunstrubber is niet zoo goed; vooral voor autobanden schijnt zij vrij aanzienlijk beneden de verwachting te blijven.

Voor Duitschland heeft het vierjaarlijksche plan al eveneens in zelfgenoegzaamheid voorzien en ook hier moet men dit streven met groote belangstelling volgen, gezien wat de Duitsche industrie op andere gebieden reeds heeft bereikt. Men heeft zich hier niet

¹⁾ Vgl. „De Bergcultures” v. 29 Dec. 1934 en 16 Mei 1936.

tot de bunarubber beperkt, doch uit acetyleen ook „guttasin” — synthetische getah-pertjah — vervaardigd. Een fabriek is reeds in bedrijf, terwijl een tweede in voorbereiding schijnt te zijn.

In Engeland, waar men zich langen tijd niet voor de practische toepassing scheen te interesseren, is onlangs de Imperial Chemical Industries met een synthetische rubber uitgekomen, waaruit blijkt, dat ook daar mogelijkheden worden gezien.

En dit staat ook wel vast; eenerzijds toch in richting, waar het niet de plaats van de rubber inneemt, anderzijds echter ook daar, waar rubber in de mengsels niet voldoende voldoet en dit is vooral het geval daar, waar groote bestendigheit tegen oliën, vetten en verschillende organische oplosmiddelen, alsmede tegen oxydatie, inwerking van ozon en hogere temperaturen wordt geëischt. Ook de grootere weerstand tegen water (onderzoekabels) is een factor. Hier hebben wij dus het voorbeeld van gevallen van een verdringen van de minderwaardige door een betere grondstof, waarbij de technische eischen natuurlijk een grootere rol spelen dan de kostprijs.

Doch daarnaast zijn er gevallen — en wij denken nu in de eerste plaats aan de grootste rubberconsumenten, de autobandenindustrie — waarbij beide producten wel onderling vervangbaar zijn. En dan staat zonder meer de synthetische rubber in den beginnenden achter bij de natuurlijke door den hoogereren kostprijs, indien beide producten althans gelijke kansen hebben. Deze toch is veel hooger dan de prijs van de hevearubber; voor Duitschland noemde Symington & Wilson indertijd een kostprijs van R.M. 2.50 per hkg, waarvan R.M. —.50 door de Regeering in den vorm van een subsidie wordt gedragen; voor Engeland wordt een kostprijs van 3/6 genoemd. Nu moet men daarbij wel een paar punten in het oog houden, die de beteekenis van een dergelijk cijfer in een ander licht kunnen gaan stellen. In de eerste plaats, dat de productie nog in een beginstadium is, en dat en productie op grootere schaal en een efficiënter productie met verbetering van de methode en mogelijke economische verwerking van nevenproducten dit vraagstuk geheel kunnen wijzigen. Verbetering van de techniek met vergrooting van het rendement zijn factoren, die grootten invloed kunnen hebben en in Rusland reeds effect schijnen te geven, terwijl van daar ook als loonende nevenbedrijven de vervaardiging van kunstleer en lijn worden genoemd. Hierdoor is de kostprijs van het oogenblik geen maatstaf voor de beoordeeling van de mogelijkheden in de toekomst.

Een tweede punt is natuurlijk dit, of de synthetische rubber een beter resultaat geeft dan de hevearubber. In dit opzicht is het moeilijk conclusies te trekken, omdat men hiermede geheimzinnig is en de publicaties uit den aard der zaak bevooroordeeld zijn. Zoo werd over het buna medegedeeld, dat het, in autobanden verwerkt, minder slijtage gaf dan een autoband, waarin natuurlijke rubber was verwerkt en ook van dupreen wordt dit medegedeeld. Dan wordt het vraagstuk van de prijzen dus tot een vergelijking van nut en offer teruggebracht, waarbij een hogere prijs tot een zekere grens geen bezwaar zou vormen.

Ten derde is een vraag of de verwerking van kunstrubber wellicht, bij eenzelfde resultaat, minder kost dan dat van het natuurlijke product. Wij kunnen ons bijv. voorstellen, dat het productie-proces ter verkrijging van het eindproduct sneller verloopt, minder kosten in verband met de toe te voegen stoffen eischt enz. en ook in dit geval wordt het kostenvraagstuk tot een nutsafweging gereduceerd. Ook hieromtrent ontbreken nauwkeurige gegevens.

En dan tenslotte is het mogelijk, dat toevoeging van kunstrubber aan een mengsel met of product van natuurlijke rubber een zoodanig beter resultaat geeft, dat dit loonend zal zijn. Wij denken bijv. aan het geval, dat toevoeging van kunstrubber in bepaalde deelen van den autoband het geheele product econo-

misch zoodanig verbetert, dat het gebruik van de synthetische rubber, ondanks hogere kosten, economisch wordt gerechtvaardigd.

In het licht van de kennis, die wij omtrent synthetische rubber hebben, moeten wij voor alles vaststellen, dat dit een materiaal is, dat de natuurlijke rubber in verschillende toepassingen technisch kan vervangen en in andere toepassingen zelfs beter voldoet. Doch daarnaast staat tevens, dat de productiekosten thans nog te hoog zijn, om voor een verdringing te vreezen; hierbij moet echter de nadruk worden gelegd op het „thans nog”. Immers, kunstrubber is een industrieel product, welks voortbrenging nog pas in de kinderschoenen staat en waarbij eigenlijk alleen maar, wat den kostprijs betreft, gunstige factoren kunnen worden verwacht, gevolgen van verbetering der techniek en ook van de productie op groote schaal. Daarbij moet worden bedacht, dat naar deze verbeteringen doelbewust zal worden gestreefd, eenerzijds uit werkelijke of beweerdde noodzakelijkheid (Duitsland en Rusland), anderzijds uit economischen drang (Amerika), zoodat zelfs de zeer lage kosten van het natuurlijke product deze ontwikkeling niet kunnen tegenhouden. Wat voor kunstrubber kan worden bereikt valt niet te voorspellen, doch tevens moet wel als vaststaand worden aangenomen, dat in de rubbercultuur het minimum van den kostprijs — behalve voor de bevolkingsrubber — thans nagenoeg bekend is.

Elke toepassing van kunstrubber op gebieden, waar tot nu toe de hevearubber heerschte, beteekent voor de laatste een gevaar, zelfs indien alleen maar het eindproduct door toevoeging van synthetische rubber in kleinere of grootere hoeveelheid verbeterd wordt; immers, dan gaat niet alleen direct wellicht een kwantum verbruik — tengevolge van de vervanging — verloren, doch ook een toekomstige hoeveelheid door den verkregen langeren levensduur.

En juist omdat er reeds een te groote productiecapaciteit voor de hevearubber ten opzichte van het verbruik is, is deze toestand te gevaarlijker en dit temeer omdat de instelling van de rubberrestrictie tot een te vroeg bereiken van een hooger prijspeil heeft geleid en het bestaan der restrictie de pogingen tot verkrijgen van een vervangingsproduct aanmoedigt en de efficiëntie in de voortbrenging van hevearubber heeft vermindert.

Doch van de zijde van het natuurlijke product is men zich de gevaren bewust en met kracht zijn de research-instellingen dan ook bezig niet alleen om te zoeken naar verbeteringen in het verwerkingsprocedé in de rubberfabrieken, doch ook om het product zelf in een vorm ter markt te brengen, die èn voor de cultuur èn voor de verwerkingsindustrie voordeelen geeft. De strijd is hierbij ongelijk, omdat de kunstrubber, wat het bestaande betreft, alleen maar gunstige kansen heeft; of deze zullen worden verwezenlijkt, kunnen wij thans nog niet beoordeelen. Doch van den anderen kant moet ook wel gerealiseerd worden, dat de ontwikkeling der kunstrubber langzaam zal gaan en een lage rubberprijs, welke dank zij onze economisch werkende rubbercultuur en de productievoorwaarden der bevolkingsrubber mogelijk zou zijn, het tempo zeker verder zou kunnen belemmeren.

Wij hebben ons in deze beschouwing over het technische probleem geen eigen oordeel willen aanmeten, doch alleen willen wijzen op den stand van het vraagstuk en daarbij een paar momenten op den voorgrond gebracht, welke, naar onze meening, bij de beoordeeling van beteekenis zijn.

Moest R. Marzahn in zijn „Materialienkunde für den Kautschuk-Techniker” in 1906 nog schrijven „diese und andere Versuche und Bestrebungen zur Herstellung künstlichen Kautschuks haben keine praktischen Erfolge gezeitigt und die Frage nach Herstellung des synthetischen Kautschuks steht z.B. noch offen”, thans, 30 jaar later, meenen wij te mogen constateeren, dat *technisch* het probleem van de kunstrubber is opgelost.

J. F. HACCÓN.

VIJF JAREN OTTAWA.

De Ottawa-verdragen, welke in Augustus 1932 tusschen Groot-Brittannië en de Dominions gesloten werden, loopen dezen zomer ten einde. Van de aanwezigheid van de eerste-ministers der Dominions en de vertegenwoordigers van de Britsche koloniën ter gelegenheid van de kroning van George VI, zal gebruikt gemaakt worden om de problemen van het gemeenebest onder de oogen te zien; 14 Mei zal Baldwin de „Empire-conference” openen.

Hoewel de aandacht van de komende conferentie in de eerste plaats gericht zal zijn op kwesties verband houdende met de verdediging van het Empire en de buitenlandsche politiek, zal de voortzetting van de politiek, welke met Ottawa is ingezet, ook een zeer belangrijk onderdeel van de discussies vormen. Vastgesteld zal dienen te worden, wat de uitwerking van de overeenkomst is geweest op den handel van het Britsche Rijk, en hoe de toekomstige positie van het Empire ten opzichte van de rest van de wereld zal zijn. Buiten beschouwing blijft hier de vraag, in welke mate de crisis van den wereldhandel beïnvloed kan zijn geweest door de handelspolitiek van het Empire.

Hoofddoel van de conferentie van 1932 was de bevordering van den inter-imperialen handel. Het werktuig tot verwezenlijking van dit doel was de imperiale preferentie. Een blik op de statistieken doet zien, dat inderdaad een intensiever inter-imperiaal handelsverkeer bereikt is. Daar ook andere factoren — o.a. de stabiele wisselkoersen in het sterling blok — hun invloed hebben doen gelden, mag niet zonder meer geconcludeerd worden, dat de nauwere aaneensluiting uitsluitend het gevolg is geweest van Ottawa. Dit moet men in gedachte houden bij het beschouwen der statistieken¹⁾.

Handel van Engeland met de Dominions en overige deelen van het Rijk (in pCt.).

	Dominions		Overige Br. landen		Totaal Empire	
	1931	1935	1931	1935	1931	1935
Import	19.4	29.2	9.3	9.9	28.7	39.1
Export	26.1	33.3	17.7	15.9	43.8	49.2

In 1931 bedroeg het aandeel der Britsche landen in den invoer van Engeland 28.7 pCt., waarvan de Dominions²⁾ 19.4 pCt. In 1936 was dit gestegen tot resp. 39.1 pCt. en 29.2 pCt. Hetzelfde is het geval bij den export, ofschoon in veel mindere mate. Het aandeel der Britsche landen steeg van 43.8 pCt. in 1931 tot 49.2 pCt. in 1936, dat der Dominions van 26.1 pCt. tot 33.3 pCt. Een nadere beschouwing brengt de volgende interessante feiten aan het licht. Van 1931 op 1932 steeg het aandeel der Britsche landen in den import van Engeland sterk om daarna geleidelijk in de volgende vier jaren te stijgen. In deze vier jaren bedroeg de vermeerdering van het aandeel der Britsche landen 3.8 pCt. tegen 6.4 pCt. van 1931 op 1932. De export vertoont een heel ander beeld. Eerst een geringe stijging van 1931 op 1932, daarna een daling van 1932 op 1933, en in de daarop volgende jaren een zeer geleidelijke verbetering. De export naar de Dominions steeg doorlopend van 1931 tot 1936, maar was pas in 1935 weer op het peil van 1927 gekomen.

Wat het inter-imperiale handelsverkeer van Engeland en de Dominions betreft, daarvan geeft zoowel de bovenstaande als de thans volgende tabel een algemeen overzicht.

¹⁾ De statistieken in dit artikel werden samengesteld met behulp van gegevens van „The Economist”.

²⁾ Excl. Iersche Vrijstaat, doch incl. Br.-Indië en Zuid-Rhodesië.

Handelsverkeer van de Dominions enz. met het Empire (in pCt.).

	Engeland		Overige Br. landen		Totaal Empire	
	1931	1935	1931	1935	1931	1935
Canada						
Invoer	17.4	19.4*	6.8	10.4*	24.2	29.8*
Uitvoer	28.4	39.4*	8.1	8.2*	36.5	47.6*
Australië						
Invoer	39.6	43.6	14.2	15.3	53.8	58.9
Uitvoer	44.9	52.8	9.5	9.6	54.4	62.4
Nieuw-Zeeland						
Invoer	49.0	50.3	21.0	22.8	70.0	73.1
Uitvoer	89.7	84.5	3.4	5.0	93.1	89.5
Zuid-Afrika						
Invoer	44.6	48.6	12.7	9.6	57.3	58.2
Uitvoer	78.5	77.0	6.5	5.1	85.0	82.1
Iersche Vrijstaat						
Invoer	80.8	72.4	2.9	5.4	83.7	77.8
Uitvoer	96.3	91.8	0.6	1.3	96.9	93.1
Br.-Indië						
Invoer	36.7	39.3	9.2	9.9	45.9	49.2
Uitvoer	27.4	31.4	16.5	14.7	43.9	46.1
Koloniën						
Invoer	22.7	24.2	10.4	10.7	43.1	44.9
Uitvoer	29.1	35.4	16.7	17.7	45.8	53.1

*) 1936.

Uit deze overzichten blijken eenige merkwaardige feiten.

In de eerste plaats, dat in het algemeen de handel van de Dominions met Engeland belangrijker is genomen dan omgekeerd van Engeland met de Dominions. Uitzonderingen zijn Nieuw-Zeeland en Zuid-Afrika, van welke landen de export naar Engeland terugliep, terwijl van den Ierschen Vrijstaat het geheele handelsverkeer met Engeland een daling vertoonde.

In de tweede plaats, dat het inter-imperiale handelsverkeer, in engeren zin, dus van de Dominions, koloniën en protectoraten onderling, in onbelangrijke mate vermeerderde, ja, in sommige gevallen (Zuid-Afrika en Britsch-Indië) zelfs verminderde. Wat Engeland betreft, de import uit de Britsche gebieden zonder de Dominions steeg miniem, de export naar het overige Empire daalde met bijna 2 pCt.

Het doel van 1932: bevordering van het handelsverkeer binnen het Empire, is dus slechts verwezenlijkt voor zoover betreft Engeland en de Dominions, en ook hier mag dit nog niet zonder voorbehoud gezegd worden, want, zooals wij zagen, zijn het voornamelijk de Dominions, en vooral Canada en Australië, die van Ottawa profiteerden om hun positie op de Engelsche markt te verbeteren, Engeland daarentegen boekte slechts weinig winst op de Empire-markten. Indien de handel van Engeland met de Dominions uitgeschakeld wordt, is van een verbetering van het handelsverkeer binnen het Empire praktisch geen sprake.

Nog duidelijker komen de feiten naar voren uit de in de volgende kolom opgenomen absolute cijfers van den Empire-handel.

Ook hier de sterke toeneming van den handel Dominions—Engeland, waarbij de Dominions in de gunstigste positie waren, en de vrijwel onbelangrijke wijzigingen in den inter-imperiale handel. In feite is het eigenlijk alleen Canada, dat groot profijt van de overeenkomst getrokken heeft. Tegenover een kleine vermeerdering van den import uit Engeland staat een verdubbeling van den export naar Engeland.

De Dominions, en inzonderheid Canada, hebben met Ottawa bereikt wat zij wilden. Hetzelfde kan niet van Engeland gezegd worden.

Wij moeten dan ook concludeeren, dat Ottawa slechts ten deele geslaagd is en dan nog waarschijnlijk „malgré lui”, omdat de omstandigheden exceptioneel gunstig waren. De overeenkomst kwam tot stand op het moment, dat de wereldhandel het diepste

Empire handel (in millioenen £).

	Engeland		Dominions ¹⁾		Overige Br. landen.		Totaal Empire	
	1931	1935	1931	1935	1931	1935	1931	1935
Engeland								
Invoer	—	—	202.7	265.9 ²⁾	44.7	66.7 ³⁾	247.4	333.6 ³⁾
Uitvoer	—	—	131.0	165.5 ²⁾	39.7	51.4 ³⁾	170.7	216.9 ³⁾
Canada ²⁾								
Invoer	109.5	123.0 ³⁾	17.0	27.8 ³⁾	25.5	42.5 ³⁾	152.0	189.3 ³⁾
Uitvoer	171.5	399.8 ³⁾	25.1	59.5 ³⁾	24.1	24.8 ³⁾	220.7	484.1 ³⁾
Australië								
Invoer	23.3	30.8	6.2	8.1	2.4	2.7	31.9	41.6
Uitvoer	33.5	42.6	4.8	4.8	2.3	3.0	40.5	50.4
N.Zeeland								
Invoer	12.1	14.7	4.1	5.7	1.1	1.0	17.3	21.4
Uitvoer	27.5	30.2	0.9	1.5	0.1	0.2	28.5	31.9
Z.-Afrika								
Invoer	23.6	36.6	4.0	4.5	2.8	2.6	30.4	43.7
Uitvoer	48.2	54.1	1.0	1.0	3.0	2.6	52.2	57.7
I. Vrijst.								
Invoer	40.8	27.0	1.4	2.0	0.1	—	42.3	29.0
Uitvoer	34.2	18.0	0.1	0.1	0.2	0.2	34.5	18.3
Br.-Indië								
Invoer	36.0	40.3	1.8	1.0	7.2	8.3	45.0	50.4
Uitvoer	32.2	37.8	4.7	5.0	14.8	12.8	51.7	55.6
Koloniën								
Invoer	39.2	42.6	—	—	35.1	36.4	74.3	79.0
Uitvoer	25.9	41.3	—	—	14.9	20.7	40.8	62.0

1) Incl. Britsch-Indië. 2) Dollar. 3) 1936.

punt bereikt had. Het is zelfs niet onmogelijk, dat wanneer een depressie gekomen was, de Ottawa-verplichtingen een te zware last geworden zouden zijn.

Hoe het ook zij, op de komende conferentie zal Engeland vermoedelijk trachten meer evenwicht te brengen tusschen haar import uit de rijksdeelen en den export naar het overige Empire. Het begin Maart van dit jaar met Canada gesloten handelsverdrag is een indicatie van den weg, welke Engeland denkt te bewandelen. Niet alleen was Canada genooddaakt, de tarieven in menig opzicht te verlagen voor Engelsche goederen, doch bovendien, en dit is belangrijker, werden een groot aantal goederen, welke op de lijst stonden van die goederen, waarvoor een minimum Britsche preferentie was gegarandeerd, geplaatst op de lijst van Empire-goederen, waarvoor maximum rechten gelden. Hiermede is gebroken met het systeem van vaste preferentie, welke verlaging van rechten op niet-Britsche goederen onmogelijk maakte.

H. TALMA.

DE NIEUWE DUITSCHE WET OP DE NAAMLOOZE VENNOOTSCHAPPEN.

De nieuwe Duitse wet op de Naamlooze Vennootschappen van 30 Januari 1937 (Reichsgesetzblatt blz. 107 e.v.) behelst een hervorming van het recht der N.V., waarvan zich de voorbereidingen over een periode van vele jaren uitstrekken. De nieuwe wet treedt op 1 October 1937 in werking, evenals de invoeringswet, echter zal reeds gedurende het overgangstijdpèrk met enkele van de voornaamste bepalingen der nieuwe wet rekening worden gehouden (par. 1 Einführungsgesetz).

Vooropstellende, dat ons de beteekenis van de opmerking, die men terloops in de Nederlandsche pers kon lezen, „dat deze nieuwe wet alleen uit den geest van het Nationaal-Socialisme begrepen zou kunnen worden”, ten eenen male ontgaat, meenen wij de voornaamste nieuwe bepalingen in 4 groepen te kunnen rangschikken. Zij strekken nl.:

1. tot beperking van het terrein der N.V.,
2. tot versterking van de machtspositie van het bestuur ten koste van de algemeene vergadering,
3. tot verscherping van het staatstoezicht, zoowel gedurende het oprichtings-stadium als ook daarna,
4. tot vergemakkelijking van de financiering.

1. Beperking van het terrein der N.V.

De wet beoogt de rechtsvorm der N.V. voor het

grootbedrijf te reserveeren. Te dien einde bepaalt par. 7 der wet, dat het geplaatste maatschappelijk kapitaal ten minste R.M. 500.000 moet bedragen, waarvan ten minste 25 pCt. van de nominale waarden en een eventueel agio ter vrije beschikking van het bestuur moet staan, voordat inschrijving der N.V. in het Handelsregister aangevraagd kan worden (par. 49 3e lid). Deze bepaling treedt krachtens par. 1 van het „Einführungsgesetz” op 1 October 1937 in werking. Echter zal reeds nu geen nieuwe N.V., die aan deze vereischte niet voldoet, meer in het Handelsregister ingeschreven worden. Reeds bestaande N.V.'s worden door par. 2 van de invoeringswet van deze bepalingen vrijgesteld, voor zoover hun maatschappelijk kapitaal ten minste R.M. 100.000 bedraagt.

Ook zij echter mogen geen belangrijke wijzigingen in het doel, in hun statuten of in den aard van hun bedrijf aanbrengen, zonder dat tevens het maatschappelijk kapitaal tot R.M. 500.000 wordt verhoogd.

De bestaande N.V.'s, die een maatschappelijk kapitaal beneden de R.M. 100.000 hebben, moeten voor 31 December 1940 of ontbonden of in een anderen rechtsvorm (bijv. in een „Gesellschaft mit beschränkter Haftung”) omgezet worden. Voor zoover zij op 31 December 1940 nog bestaan, zijn zij ambtshalve ontbonden, tenzij de Rijksminister van Justitie een uitzondering toestaat.

De bestaande kleine N.V.'s met een maatschappelijk kapitaal van minder dan R.M. 100.000 moeten dus na een overgangstijdperk van ruim 3 jaar verdwijnen, terwijl de iets grotere N.V.'s, wier maatschappelijk kapitaal het nieuwe minimum van R.M. 500.000 niet bereikt, in hun tegenwoordigen vorm en structuur mogen blijven bestaan.

Een en ander dient ertoe de omzetting van kleine en middelmatig groote bedrijven hetzij in „Gesellschaft mit beschränkter Haftung”, of nog liever in „Personalgesellschaften” (vennootschappen onder firma, commanditaire vennootschappen) zooveel mogelijk te bevorderen. In dit verband moet ook de recente verhooging van de Deutsche „Körperschaftsteuer” (winstbelasting der rechtspersonen) van 20 tot 30 pCt. van de zuivere jaarlijksche winst beschouwd worden. Reeds vóór deze verhooging moest het verkrijgen van de beperkte aansprakelijkheid voor een onderneming onder het Deutsche belastingstelsel duur betaald worden: immers waren alle hiervoor ter beschikking staande ondernemingsvormen aan de „Körperschaftsteuer” en bovendien aan de vermogensbelasting onderworpen; aan deze laatste op gelijken voet als natuurlijke personen.

De bovengenoemde belangrijke verhooging van de winstbelasting der rechtspersonen beoogt naast en boven de op zichzelf zeer gewenschte versterking der Rijksmiddelen, het „anonieme kapitaal”, waaraan de Deutsche wetgever een hekel heeft, terug te dringen.

Desalniettemin zou het niet juist zijn, de door de nieuwe Deutsche wet beoogde beperking van het terrein der N.V. tot het grootbedrijf als een zuiver politieke maatregel te beschouwen: Er zijn reeds vele jaren geleden vooral van economische zijde stemmen opgegaan, om den rechtsvorm der N.V. uitsluitend ten behoeve van het z.g. economische hoofdtype te reserveeren, d.w.z. ten behoeve van grootbedrijven, die met gebruikmaking van effecten-kapitalistische middelen gefinancierd worden.

Inderdaad is een doeltreffend toezicht op het bedrijf der N.V.'s eerst dan mogelijk, wanneer hun aantal op drastische wijze wordt beperkt, en de groote massa van kleinbedrijven van het gebruikmaken van dezen rechtsvorm verstoken blijft. Immers, de N.V. is op zichzelf een ingewikkelde en betrekkelijk dure rechtsvorm, die alleen door een niet te laag aan te nemen minimale grootte van het bedrijf rendabel gemaakt kan worden. Zeer zeker zou ook de overgrote meerderheid van de talrijke kleine Nederlandsche N.V.'s dezen rechtsvorm nooit geambieerd

hebben, ware het niet omdat belanghebbenden hun aansprakelijkheid wilden beperken, welk doel zij alleen door een N.V. op te richten konden bereiken.

Het Engelsche recht houdt met dezen stand van zaken rekening, door het bekende verschil tusschen Public- en Private Companies te maken.

Dezelfde gedachten vinden wij, zij het ook in veel zwakkeren vorm, in art. 42-c van het W. v. K., zooals gewijzigd door de wet van 25 Juni 1929 (Staatsblad No. 363), waardoor de kleine N.V.'s van de publiciteitsbepalingen worden vrijgesteld. Het is overigens bekend genoeg, dat de naleving der publiciteitsbepalingen van dit artikel nogal eens veel te wenschen overlaat; de practijk van de Kamers van Koophandel ten deze is onderling verschillend, en de toepassing van dwangmiddelen is niet gemakkelijk, te meer waar noch het W. v. K. noch de Handelsregisterwet in sancties voor het niet verstrekken der opgaven, zooals bedoeld in artikel 42-c W. v. K., voorziet.

Tengevolge hiervan is over het geheel genomen van een eenigszins voldoende publiciteit slechts bij die N.V.'s sprake, wier aandelen en/of obligaties ter beurze genoteerd zijn. In dit opzicht is de positie van den bewaarder van het Deutsche Handelsregister veel sterker: In de eerste plaats maakt het Handelsregister meestal deel uit van het Kantongerecht, en is de kantonrechter bevoegd de naleving van alle formeele en materiele bepalingen af te dwingen, door geldboete op te leggen of door doorhaling van de inschrijving te gelasten.

In de tweede plaats dienen besluiten van de Algemeene Vergadering betreffende vaststelling van de balans en de winst- en verliesrekening ingeschreven te worden in het Handelsregister, zoodat er automatisch gecontroleerd wordt, of de gewone vergadering van aandeelhouders op tijd is gehouden. Hierdoor wordt eveneens de naleving van de publiciteitsbepalingen gewaarborgd.

2. Versterking van de machtspositie van het bestuur.

De positie van het bestuur tegenover de algemeene vergadering wordt door de nieuwe wet in belangrijke mate versterkt, zij het ook dat men op dit punt in in Duitschland ook nu nog niet zoover gegaan is als bijv. in de Vereenigde Staten.

Dit uit zich formeel reeds in het oprichtingsstadium. De directie, die uit één of meer leden kan bestaan, wordt niet door oprichters, maar door den eersten raad van commissarissen benoemd; de instelling van dit college is, evenals vroeger, verplicht (par. 23).

Ook gedurende het verdere bestaan der N.V. wordt het bestuur niet meer door de algemeene vergadering, maar door den raad van commissarissen benoemd en ontslagen (par. 75 1e lid). Benoeming van directie mag voor geen langer tijdperk dan voor 5 jaren plaats hebben, ook mogen arbeidsovereenkomsten met directeuren op straffe van nietigheid niet voor langeren tijd gesloten worden. Het herbenoemen van directeuren is toegelaten. Slechts natuurlijke personen mogen directeuren eener N.V. zijn. Gedurende het tijdperk, waarvoor zij benoemd zijn, kunnen directeuren slechts om gegronde redenen, zooals grove plichtsverzaking, onbekwaamheid enz. ontslagen worden.

Interessant is de definitie van den taak der directie (par. 70): De directie bestuurt de N.V. met eigen aansprakelijkheid op dusdanige wijze, als het belang van het bedrijf, van de arbeiders en geëmployeerden („Gefolgschaft”) en het algemeen nut van volk en rijk het eischt.

De directie staat geheel en al onder het toezicht van den raad van commissarissen (par. 95). De raad van commissarissen moet op zijn minst uit 3 leden bestaan, waarvan één als voorzitter moet worden aangewezen. Het aantal der leden mag niet meer dan 7 bedragen, indien het maatschappelijk kapitaal R.M. 3.000.000 of minder bedraagt, niet meer dan

12 tusschen de R.M. 3.000.000 en R.M. 20.000.000 en niet meer dan 20 indien het de R.M. 20.000.000 te boven gaat. Rechtspersonen mogen niet als commissaris optreden. Niemand mag commissaris van meer dan 10 N.V.'s zijn (par. 86).

Commissarissen worden door de algemeene vergadering benoemd, en wel voor een tijdperk van niet langer dan 4 volle boekjaren, het boekjaar, waarin de benoeming plaats heeft niet medegerekend. Gedurende het tijdperk waarvoor zij benoemd zijn, kunnen commissarissen slechts met een meerderheid van tenminste $\frac{3}{4}$ van de afgegeven stemmen ontslagen worden. De benoeming van den eersten raad van commissarissen door de oprichters geldt tot en met de algemeene vergadering, die 1 jaar na inschrijving van de N.V. in het Handelsregister decharge aan het bestuur verleent (par. 87).

Nieuw, ten opzichte van het vroegere recht, is de instelling van een oligarchische clause: aan bepaalde aandeelhouders of aan de houders van bepaalde aandelen kan het recht verleend worden commissarissen te benoemen, echter niet meer dan $\frac{1}{3}$ van het ledental. Op dusdanige manier benoemde commissarissen kunnen door de rechthebbende aandeelhouders te allen tijde met eenvoudige meerderheid van stemmen ontslagen en door anderen vervangen worden (par. 88).

Interessant is wederom, dat de nieuwe wet geen gewag meer maakt van de benoeming van 2 commissarissen door den bedrijfsraad (de vertegenwoordiging van het personeel), hetgeen vroeger door het „Betriebsrätegesetz” voorgeschreven was.

De belangrijkste wijziging van den tot nu toe bestaanden rechtstoestand bestaat daarin, dat de bevoegdheid tot vaststellen van de balans en de winst- en verliesrekening in principe aan de algemeene vergadering ontnomen en naar het bestuur overgebracht wordt. In het vervolg zal deze op voorstel van de directie door den raad van commissarissen vastgesteld worden, waarmede zij bindend wordt voor de algemeene vergadering, tenzij de raad van commissarissen mocht besluiten, een beslissing van de algemeene vergadering uit te lokken (par. 125).

Weliswaar blijft de beslissing over de verdeling van de jaarlijksche winst aan de algemeene vergadering voorbehouden (par. 126); gezien echter het feit, dat het bestuur onafhankelijk over afschrijving en reserveering kan beslissen, heeft deze reesteerende bevoegdheid van de algemeene vergadering slechts formeele beteekenis. Immers de door het bestuur vastgestelde, aan de algemeene vergadering over te leggen balans en winst- en verliesrekening zullen slechts een dusdanig beschikbaar saldo aangeven, als het bestuur voor verdeling geschikt acht. De eenige werkelijke bevoegdheid, die aandeelhouders behouden, bestaat dus daarin, dat zij kunnen beslissen, de jaarlijksche winst geheel of gedeeltelijk voor reserveering in plaats van voor uitkeering te bestemmen.

De uitbreiding van de bevoegdheden van het bestuur gaat dus niet zoover als in de Vereenigde Staten, waar van oudsher de beslissing omtrent uitkeeringen aan aandeelhouders uitsluitend in handen van het bestuur (board of directors) ligt. Toch rest van de vroegere democratische organisatie der Deutsche N.V., krachtens welke de uiteindelijke beslissing betreffende alle aangelegenheden der onderneming in handen van de algemeene vergadering lag, nog slechts een zwakke aanduiding.

Een opmerkelijke tegenstelling met deze krachtige uitbreiding, die de machtspositie van het bestuur tegenover de algemeene vergadering ondergaan heeft, is de daarmee gepaard gaande beperking van de eigen financieele belangen van de bestuursleden.

Inderdaad is in al die landen, waar de ontwikkeling der groote en zelfs der middelmatig groote ondernemingen een neiging tot ingewikkelde en moeilijk te overziene vennootschapsrechtelijke constructies met zich bracht, het probleem, dat de Amerikanen

met een chiffre O.P.M. (other people's money) plegen aan te duiden, van ernstigen aard. Hoe ingewikkelder nl. de concern-opbouw wordt, hoe grooter het gevaar, dat de minder scrupuleuze elementen onder de bestuursleden zich langs verschillende wegen ten koste van de onderneming gaan bevoordeelen. En dat dit gevaar geenszins als denkbeeldig beschouwd moet worden, daarvan heeft ons de Amerikaansche evenals de Duitsche practijk telkens weer het doorslaand bewijs geleverd.

Op deze overwegingen berusten het concurrentieverbod voor leden van de directie (par. 79), de bepaling, overgenomen uit de z.g. „kleine Reform” van 1932, dat aan directieleden en leidende employeés slechts met toestemming van den raad van commissarissen crediet mag verleend worden, en last not least de bepalingen inzake vergoeding aan directie en commissarissen.

In het vervolg mogen directieleden in den regel tantièmes slechts van de zuivere jaarlijksche winst ná afschrijving en reserveering genieten, waarbij baten, voortvloeiende uit afboeking van bestaande reserves, in mindering gebracht moeten worden. Voorts mogen tantièmes aan directieleden (evenals aan commissarissen) naar verhouding geen grooter deel van de winst opeischen dan ten gunste van het personeel of van instellingen strekkende tot het algemeen nut aangewend wordt. Met het toezicht op de naleving van deze bepaling wordt het O.M. belast; een rechterlijke instantie, die over geschillen ten deze moet beslissen, zal door een algemeenen maatregel van bestuur aangewezen worden (par. 77).

Salarissen van directieleden mogen redelijke grenzen niet overschrijden: zij kunnen door besluit van den raad van commissarissen ten alle tijden verlaagd worden, indien tengevolge van veranderingen in de situatie der onderneming de handhaving ervan een grove onbillijkheid voor de onderneming zou beteekenen (par. 78).

Een soortgelijke bepaling als voor tantièmes voor directieleden geldt ook ten aanzien van de tantièmes aan commissarissen (par. 98), met dien verstande, dat van de jaarlijksche winst, die de grondslag voor deze tantièmes vormt, benevens afschrijvingen en reserveeringen, ook ten minste 4 pCt. dividend over het gestorte aandeelenkapitaal in mindering gebracht moet worden.

Voor directie en raad van commissarissen beide gelden zeer scherpe bepalingen betreffende een verplichting tot schadevergoeding, voor het geval ten nadeele van de N.V. gehandeld werd of privé-voordeelen verkregen zijn, met het doel der N.V. niet in overeenstemming (par. 101); bepalingen, waaraan kennelijk behoefte bestaan heeft.

3. *Verscherping van het staatstoezicht.*

Verscherping van het staatstoezicht en verlening van regelende bevoegdheden aan verschillende departementen van algemeen bestuur is niet in de laatste plaats de algemeene tendens van de nieuwe wet, die zich in zeer vele afzonderlijke bepalingen uit. Hier van de volgende voorbeelden:

Het rechterlijk toezicht zoowel op de oprichting als ook op het beleid der N.V. is in belangrijke mate verscherpt. De kantonrechter, bewaarder van het Handelsregister, heeft in elk opzicht een volledige materiele contrôleplicht (par. 31). Hij wordt hierbij ter zijde gestaan door onafhankelijke accountants, door welke in de meeste gevallen de handelingen, die aan de oprichting vooraf gegaan zijn en/of aan de oprichting ten grondslag liggen, onderzocht moeten worden (par. 25). Eveneens moet de balans en de winst- en verliesrekening jaarlijks door onafhankelijke accountants gecontroleerd worden, wier onderzoek zich niet tot de formaliteiten mag beperken (paragraaf 135 e.v.).

Voorts kan de algemeene vergadering te allen tijde met eenvoudige meerderheid van stemmen een accoun-

tants-onderzoek ter contrôle van de oprichting en het beleid, in het bijzonder ten aanzien van het financieel beheer en in het geval van een reorganisatie, gelasten. Is een hiertoe strekkend voorstel door de algemeene vergadering verworpen, dan kan de kantonrechter op verzoek van aandeelhouders, die samen $\frac{1}{10}$ van het aandeelenkapitaal vertegenwoordigen, een soortgelijk onderzoek instellen (par. 118).

Voor de opstelling van de balans en verlies- en winstrekening is een nauwkeurig schema voorgeschreven (par. 131 e.v.), en aan den Rijkminister van Justitie is de bevoegdheid verleend, in samenwerking met den Rijkminister van Economische Zaken ten aanzien hiervan nog nadere bepalingen te treffen, in het bijzonder formuleren voor te schrijven (par. 124).

Van talrijke belangrijke wetsbepalingen kan door de hoofden van de betrokken departementen van het algemeen bestuur „in het belang van Volk en Rijk” ontheffing verleend worden. Bijv.:

van minimum aandeelenkapitaal (par. 7 2e alinea);
van de minimum nominale waarde der aandelen, die R.M. 1.000 bedraagt (par. 8);

van bepalingen inzake het ledental van den raad van commissarissen (par. 86);

inzake het verkrijgen van eigen aandelen (par. 65).

Over het toezicht, opgedragen aan het O.M. ter voorkoming van buitensporige tantièmes aan directie en commissarissen, is reeds boven gesproken.

4. Maatregelen ter vergemakkelijking van de financiering.

De nieuwe wet vervult twee wenschen, die belanghebbenden reeds langen tijd in het belang van de vergemakkelijking der financiering koesterden: zij legaliseert de uitgifte van convertible bonds door een voorwaardelijke verhooging van het maatschappelijk kapitaal toe te staan, en zij voorziet in de instelling van een niet-geplaatst maatschappelijk kapitaal, „authorized stock”, hetwelk tot nu toe formeel niet mogelijk was.

De voorwaardelijke verhooging van het maatschappelijk kapitaal (par. 159 e.v.) is geoorloofd uitsluitend om de mogelijkheid tot voorziening in uitgegeven claims en ruilrechten te scheppen; één en ander zowel voor het geval dat convertible bonds uitgegeven zullen worden of dat er een fusie in voorbereiding is. Het bedrag van de voorwaardelijke kapitaalsverhoging mag 50 pCt. van het geplaatste aandeelenkapitaal niet overschrijden.

Het besluit tot voorwaardelijke kapitaalsverhoging kan, behoudens verdergaande bepalingen van de statuten, slechts met $\frac{2}{3}$ meerderheid van stemmen door de algemeene vergadering genomen worden. Een naderhand door de algemeene vergadering genomen besluit, strekkende tot intrekking van de voorwaardelijke kapitaalsverhoging, is nietig.

Door de statuten of door een wijziging van de statuten kan voor een tijdperk van uiterlijk 5 jaar een niet-geplaatst aandeelenkapitaal geschapen worden, niet grooter dan 50 pCt. van het geplaatste aandeelenkapitaal (par. 169 e.v.). Een dergelijke bepaling van de statuten bevat een machtiging aan de directie om met toestemming van den raad van commissarissen binnen het bepaalde tijdperk nieuwe aandelen te plaatsen. In den regel is een niet-geplaatst aandeelenkapitaal eerst toegestaan, wanneer het geplaatste aandeelenkapitaal volgestort is (paragraaf 170 2e lid).

Deze bepalingen gaan kennelijk op den invloed van het Noord-Amerikaansche recht terug; men is echter ook onder de nieuwe Deutsche wet nog verre van de vrijheid van handelen, die het bestuur eener Amerikaansche N.V. ten aanzien van de kapitaalsuitbreiding heeft. Maar ook vergeleken met het Nederlandsche recht doen de nieuwe bepalingen vooral ten aanzien van het niet-geplaatste kapitaal als te weinig elastisch, en daarom als weinig practisch, aan.

F. E. SCHMEY.

TAAK EN BETEKENIS VAN ECONOMISCH-TECHNOLOGISCHE INSTITUTEN.

Na de installatie van de Noordelijke economisch-technologische organisatie (Neto) op 19 April jl. hebben thans bijna alle provincies van ons land de beschikking over een dergelijke instelling¹⁾. Daarmede is echter nog niet een einde gekomen aan de oprichting van deze instellingen. Want het is mogelijk, dat binnenkort in Amsterdam een economisch-technologisch instituut zal worden gesticht. De Industrie-commissie, die het College van Burgemeesters en Wethouders heeft benoemd om hiernaar een onderzoek in te stellen, is in een rapport²⁾ dat onlangs werd gepubliceerd, tot de overtuiging gekomen, dat het gewenscht en doelmatig is een plaatselijk economisch-technologisch instituut te Amsterdam op te richten.

Deze Commissie heeft haar opdracht zeer ruim opgevat en een uitvoerige uiteenzetting gegeven van de taak van deze instituten in het algemeen. Wij zullen ons tot dit deel beperken, omdat wij de plaatselijke omstandigheden te weinig kennen om te beoordeelen, of een dergelijk instituut voor Amsterdam noodzakelijk is. Wel vestigen wij er de aandacht op, dat in het rapport tevens een overzicht wordt gegeven van instellingen, die aan de nijverheid voorlichting verschaffen, waardoor op dit gebied een waardevolle documentatie tot stand is gebracht. Bovendien wijdt dit rapport uitvoerige beschouwingen aan den aard van het researchwerk op economisch en technologisch gebied; deze beschouwingen behoren tot het beste, dat over dit onderwerp is geschreven.

De behoefte aan econ.-techn. instituten wordt door het rapport erkend en aangetoond op gronden, waarvan wij enkele nader willen beschouwen. Onmiddellijk zij hier echter aan toegevoegd, dat een domper gezet wordt op degenen, die al te overdreven verwachtingen van deze instellingen koesteren. De commissie ziet zeer goed in, dat de mogelijkheden voor industrialisatie beperkt zijn en dat een verbetering van de technische en economische uitrusting van *bestaande* bedrijven even belangrijk is voor de werkverruiming als het opsporen van nieuwe projecten. De ervaring, die in de laatste jaren met de econ.-techn. instituten is opgedaan, schijnt ook in die richting te wijzen.

De voorlichting, die deze instituten aan de nijverheid moeten geven, zal — en dat is een van de draden, die door het lijvige rapport loopt — vooral bestemd zijn voor de kleine en midden-industrie. Op dit gebied is er een analogie op te merken met de industrie-financiering. Ook hier staan velen nog sceptisch tegenover de behoefte aan industriele credieten, terwijl toch in de practijk is bewezen, dat kleine en midden-bedrijven, die geen toegang hebben tot de de kapitaalmarkt, moeilijk aan middelen op langen termijn kunnen komen, ondanks het feit, dat dergelijke bedrijven vaak evenveel levensvatbaarheid bezitten als groote ondernemingen, die haar kapitaalbehoefte thans weer op de open markt kunnen dekken. Hetzelfde verschijnsel is bij den researcharbeid te constateeren. Het klein- en middenbedrijf verkeert ook hier in een ongunstige positie, daar het de gelden mist om moeizamen en kostbaren arbeid te (laten) verrichten, die bovendien niet altijd resultaat belooft.

¹⁾ Friesland is om vershillende redenen buiten de Noordelijke organisatie gebleven, doch bezit een econ.-techn. commissie. Utrecht is de eenige provincie, die noch over een commissie noch over een instituut beschikt. In Gelderland is een stichting „De Geldersche Industrieraad” in het leven geroepen. Het instituut te Tilburg, dat reeds van 1931 dateert, heeft geen provinciaal karakter. De provincie Noord-Brabant heeft echter onlangs een eigen econ.-techn. instituut opgericht.

²⁾ Rapport van de Gemeentelijke Commissie tot bestudeering van het vraagstuk der bevordering van de ontwikkeling der plaatselijke industrie (Gemeentelijke Industrie-commissie). Gemeentebld, Afd. 1, 1937. Bijlage C. (145 blz.).

Hier raken wij een punt, dat in het rapport niet duidelijk tot zijn recht komt. Sprekende over de taak met betrekking tot de opsporing van nieuwe industriële voortbrenging, somt de Commissie verschillende voorwaarden op van doelmatig eigen researchwerk. Daarbij is ons niet duidelijk geworden, waarom dit werk beter door een econ.-techn. instituut kan geschieden dan door een centrale instantie. De exploitatie enz. van octrooien, het organiseren van ondernemingen in een bedrijfstak voor systematische verkenning van nieuwe mogelijkheden en marktanalyses kunnen toch in het algemeen beter geschieden door een centrale instantie. Weliswaar wordt dit, wat de marktanalyse betreft, voor de buitenlandsche markt toegegeven, maar voor afzet op de binnenlandsche markt geldt hetzelfde. Immers, er kunnen ook elders dezelfde bedrijven voorkomen, die dan, omdat zij juist buiten het gebied liggen, dat het instituut bestrijkt, van die voorlichting verstoken blijven. Wij hebben dit bij een vroegere gelegenheid reeds als een geval van regionaal protectionisme aangeduid¹⁾.

Het rapport oefent er verder critiek op uit, dat, ondanks het bestaan van een groot apparaat voor de voorlichting der nijverheid, hiervan zoo weinig gebruik wordt gemaakt. Het schrijft dit aan de volgende drie oorzaken toe:

1o. de bestaande diensten adviseeren als regel slechts op aanvraag en vatten zelden uit eigen beweging een vraagstuk aan;

2o. hun werkzaamheden blijven veelal beperkt tot voorlichting van de bestaande nijverheid en omvatten doorgaans geen opsporing in den hier bedoelden zin;

3o. er ontbreekt doorgaans coördinatie van technische en economische voorlichting; met name de economische voorlichting schiet tekort.

Nu ligt de vraag voor de hand, of het dan niet beter is om de bestaande diensten te verbeteren dan om een nieuwe instantie op te richten. Hier blijft het rapport het antwoord schuldig. Aan den anderen kant overschat het den omvang van het werk, dat een econ.-techn. instituut kan verzetten. Gaat men na, welke werkzaamheden aan een dergelijk instituut moeten worden opgedragen, dan vragen wij ons toch met groote aarzeling af, of het budget van een provinciaal of stedelijk instituut zoodanig is, dat het een dergelijk omvangrijke taak naar behooren op zich kan nemen.

Want naast de opsporingswerkzaamheden voor nieuwe bedrijven staat de taak met betrekking tot de voorlichting van de bestaande industrie. De aard van deze voorlichting is vierderlei, nl. algemeen technische voorlichting; technische voorlichting op speciaal gebied; sociaal-economische voorlichting en bedrijfseconomische voorlichting. Ook hier ontmoeten wij weer een aantal werkzaamheden, waar het econ.-techn. instituut de onderzoekingen van verschillende aard doorgeeft aan de industrieelen uit die streek; aan den anderen kant kan de activiteit van het instituut de industrieelen tot het inwinnen van adviezen bewegen. Daarnaast krijgt het instituut nog een taak ten aanzien van het kennisnemen van de samenwerking der gegeven adviezen in de praktijk.

Aan het bovenstaande dient te worden toegevoegd, dat in het rapport een opsomming wordt gegeven van de bezwaren en voordeelen van decentralisatie van econ.-techn. werkzaamheden. De voordeelen komen neer op het innige contact, dat het instituut met de nijverheid in het gewest of ter plaatse heeft. Deze redenen kunnen inderdaad zwaar wegen en bij een goede leiding van het instituut zullen de resultaten voor de plaatselijke of locale nijverheid grooter kunnen zijn dan bij een centralisatie. Aan den anderen kant vragen wij ons weer af, of bij een betere organisatie van bestaande diensten niet hetzelfde effect kan worden verkregen. Dat de onderlinge wed-

ijver tusschen de regionale instituten een voordeel kan zijn, omdat hierdoor een nieuwe prikkel tot activiteit ontstaat, is ten deele juist. Deze wedijver schept echter ook het gevaar van een opvoering van het budget, indien andere instituten door grootere geldmiddelen meer bereiken. Hierin liggen ook gevaren voor een lokaal protectionisme, waarover wij boven spraken.

Deze indruk wordt nog versterkt door hetgeen in het rapport over de samenwerking van econ.-techn. instituten wordt medegedeeld. De Commissie spreekt zich uit tegen een *verplichting* tot het uitwisselen van adviezen. „Deze ware in strijd met het zelfstandig karakter van de instituten en zou de instellingen, welke voor een goede documentatie hebben zorg gedragen, in het nadeel brengen tegenover de instellingen, die dit punt verwaarloosden. In geen geval zou zoodanige verplichting zich kunnen uitstreken tot de kennis op bijzondere gebieden, welke een economisch-technologisch instituut in den loop van zijn werkzaamheden zal verkrijgen; wanneer een economisch-technologisch instituut zich, wellicht met groote moeite en kosten, bijzondere kennis van een bepaalden tak van nijverheid heeft verworven, kan men niet verlangen, dat het deze kennis op eerste aanvraag ter beschikking van de andere instituten zal stellen.”

Hoewel deze uitspraak later iets verzacht wordt, komt hier toch al een gedrongen constructie om den hoek kijken. Het is dus mogelijk, dat met gemeenschapsgelden een nijverheid in een bepaalde streek wordt bevorderd, terwijl dezelfde nijverheid in een vlak daarbij liggende streek van de verworven kennis verstoken blijft. Op deze wijze wordt het algemeen belang zeker niet bevorderd. De werkzaamheden van de economisch-technologische instituten zullen zich tot op zekere hoogte moeten specialiseren, omdat men anders met het beperkte budget aan de oppervlakte blijft. Het ligt bovendien in den aard van deze instellingen, omdat toch niet verwacht kan worden, dat elk instituut voor *alle* industrieën uit zijn gebied even vruchtdragend werk kan verrichten. Indien wij het goed zien, ligt hier voor een belangrijk deel juist het bestaansrecht van deze instellingen. Of het een, of het ander! Of alle instituten werken in de breedte, waardoor de taak van het eigenlijke researchwerk beperkt wordt, of zij werken in de diepte en gaan dan vanzelf in de richting van specialisatie. Zij vullen elkaar in dat geval aan, maar dan dienen de uitkomsten van dit werk ook ten goede te komen aan de industrieën, welke buiten het gebied van het instituut liggen. Is dit niet het geval, dan achten wij dit een overwegend bezwaar tegen decentralisatie.

Indien de ontwikkeling van de economisch-technologische instituten op den duur inderdaad in de richting van grootere specialisatie gaat, dan zou dit een ontwikkeling zijn, die wij als noodzakelijk beschouwen voor de oplossing van het vraagstuk van de industriële research. Dan heeft echter de vestigingsplaats een andere beteekenis dan die van de econ.-techn. instituten, welke thans streeksgewijze zijn gevestigd. In elk geval is het duidelijk, dat het juiste afwegen van de verschillende belangen een moeilijke taak is voor deze instellingen; het zich in dienst stellen van alle industrieën leidt, met het oog op de beperkte middelen, tot een zekere oppervlaktigheid; specialisatie daarentegen is moeilijk, omdat dan de gemeenschapsgelden voor de bevordering van een bepaalde industrie worden gebruikt, tenzij in het gebied van het instituut een bepaalde industrie sterk de overhand heeft.

De drang naar specialisatie zal echter ook nog van een anderen kant uitgaan. De ontwikkeling van het economisch leven in ons land gaat meer en meer in de richting van samenwerking tusschen ondernemingen. Deze samenwerking zal in vele gevallen vanzelf tot de noodzaak leiden om een gemeenschap-

¹⁾ In E.-S.B. van 27 Febr. 1935.

pelijk researchbureau op te richten. Internationaal heeft men daarvan in de laatste jaren de voorbeelden gezien. Het Internationaal Tin Comité heeft een eigen researchinstituut, zoowel voor het economisch-statistische gedeelte als voor het technische gedeelte. Op bescheiden schaal hebben het Internationale Rubber en het Internationale Thee Comité eveneens een researchbureau opgericht.

Deze ontwikkeling zal zich op den duur ook in ons land moeten en, naar wij hopen, gaan voltrekken voor die bedrijfstakken, waar nog weinig of in het geheel niets aan researchwerk wordt gedaan. Daarmede zal ook een deel van de werkzaamheden van de economisch-technologische instituten overbodig worden. Tot welken omvang de industriele en economische research zich in de toekomst in ons land zal ontwikkelen, is moeilijk na te gaan. Dat de economisch-technologische instituten daarbij een rol kunnen spelen, is zeker. Men zal zich echter steeds moeten afvragen, of deze taak niet even goed door een andere instantie kan worden verricht. Hoe dit ook zij, in elk geval zal er voor gezorgd moeten worden, dat de resultaten van het researchwerk, dat door de Overheid wordt gesteund, aan het algemeen belang ten goede komen.

v. d. V.

AANTEKENINGEN.

Millioenen voor de Engelsche kroning.

Napoleon heeft de Engelschen een natie van winkeliers genoemd. Een Schot, Bonar Law, noemde de Engelschen een milddadig ras. De kroning van Koning George VI zal, aldus een artikel in „The Economist” van 8 Mei jl., beide karakteristieken op unieke wijze aantonen. Een zeer zorgvuldige schatting van een Engelsche effectenfirma geeft getallen, zoowel van bezoekers, als van voor plaatsen betaalde bedragen, welke genoemd weekblad in haar artikel verwerkt en welke wij hieronder laten volgen.

De bezoekers, welke over zee naar Londen komen, worden op meer dan 200.000 geschat. Deze zullen gedurende hun verblijf in Engeland ruim £ 25 miljoen besteden. Hun aantal is circa de helft van het totaal aantal vreemdelingen dat Engeland in het jaar 1936 bezocht, en de uitgaven per bezoeker zullen belangrijk hooger zijn. Deze 200.000 zullen zich als volgt over de landen van herkomst verdeelen:

	Continent	Ver. Staten	Geheel Imperium	Canada	Australië
Schatting aantal bezoekers	100.000	20.000	80.000	20.000	20.000
Aantal bezoekers in 1936...	300.000	80.000	65.000	8.000 ¹⁾	7.500
Bedrag hetwelk waarschijnlijk thans besteed zal worden...	£ 3.000.000	£ 1.500.000	£ 21.000.000 ²⁾	—	—

¹⁾ Eerste helft 1936. ²⁾ Met inbegrip van scheepspassages op Britsche lijnen.

Uit het geheele Imperium zal het aantal bezoekers dat van het geheele jaar 1936 sterk overtreffen. Hun verblijf, varieerend van 5 weken tot 3 maanden, zal

winkels, hotels, amusement- en transportbedrijven in sterke mate ten goede komen en voor de economische opleving een prikkel zijn. Het Engelsche invoersaldo zal er gemakkelijker door betaald kunnen worden.

Het aantal bezoekers aan Centraal-Londen in totaal is eenigszins te begrooten met behulp van opgaven van treinen en van verkochte zitplaatsen. Honderden treinen zullen in den nacht van 11 op 12 Mei en 12 Mei 's morgens ruim een half miljoen menschen aanvoeren¹⁾. Het aantal Londenars en bezoekers per bus, tram en ondergrondse uit de omstreken zal waarschijnlijk even groot zijn.

Bijna zeker kan gezegd worden, dat het totaal aantal bezoekers het miljoen niet zal overtreffen. Dit in verband met de beschikbare ruimte (85.000 op officieele tribune's, 150.000 voor ramen en particuliere tribune's, een half miljoen of meer op straat). De prijzen van de verkochte plaatsen varieren over het algemeen tusschen 2 en 20 Guineas; gemiddeld mag een prijs van 7½ Guineas worden aangenomen. Trekt men van de 150.000 particuliere plaatsen 15.000 af, welke door zaken aan personeel en familie ter beschikking werden gesteld, en nog een 15.000 voor mogelijke overdrijvingen van het aantal, dan komt men op 120.000 plaatsen. De opbrengst hiervan kan, à 7½ Guineas per plaats, geraamd worden op £ 945.000. Hierbij £ 70.000 tellend voor officieele plaatsen maakt een totaal van meer dan £ 1 miljoen. Dit is per mijl van den kroningsoptocht een bruto-ontvangst van £ 170.000.

¹⁾ Tusschen 's morgens 3 en 7 uur bijv. aan Waterloo, Victoria en Charing Cross 300 treinen met ruim 200.000 passagiers.

Inkomens in den Amerikaanschen landbouw.

Een onlangs als uitgave van de „National Industrial Conference Board” verschenen publicatie¹⁾, geeft de resultaten van een analyse en onderzoek, ingesteld naar de aanwezige officieele en andere statistische bronnen betreffende het inkomen en de koopkracht in landbouwkringen van de Vereenigde Staten. Schattingen hieromtrent zijn een belangrijk element geworden in de politiek van de Federale regeering ten aanzien van het agrarische deel van de bevolking en verdienen bijgevolg alle aandacht. De bestaande schattingen blijken absoluut onvoldoende te zijn voor het gebruik, hetwelk men ervan wil maken en geven een misleidend beeld van de economische omstandigheden van de landbouwers.

De studie geeft onder meer nieuwe inkomensschattingen en vele cijfers, op de landbouwbevolking van de Vereenigde Staten betrekking hebbende. Wij laten hieronder een staat volgen betreffende het bruto-inkomen van de oogsten, ingedeeld naar de groepen van producten (over de oogstjaren 1929—1935) (in miljoenen Dollars).

¹⁾ „Income in Agriculture 1929—1935” door Robert F. Martin.

AANVOER VAN GRANEN. (In tons van 1000 kg.)

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	2-8 Mei 1937	Sedert 1 Jan. 1937	Overeenk. tijdvak 1936	2-8 Mei 1937	Sedert 1 Jan. 1937	Overeenk. tijdvak 1936	1937	1936
Tarwe	43.939	637.267	370.001	—	17.474	5.361	654.741	375.362
Rogge	2.468	107.931	109.132	—	2.875	1.700	110.806	110.832
Boekweit	—	3.738	8.166	—	—	100	3.738	8.266
Maïs	13.754	444.319	267.439	1.348	57.955	58.106	502.274	325.545
Gerst	2.042	134.129	100.790	250	6.189	6.820	140.318	107.610
Haver	3.750	60.023	26.163	—	2.280	20	62.303	26.183
Lijnzaad	2.031	84.927	67.878	7.099	94.401	100.030	179.328	167.908
Lijnkoek	475	23.286	26.250	—	—	175	23.286	26.425
Tarwemeel	922	12.813	11.843	—	1.625	2.876	14.438	14.719
Andere meelsoorten	1.045	17.170	12.429	—	1.293	753	18.463	13.182

Bron van inkomen	1929	1930	1931	1932	1933 ¹⁾	1934 ¹⁾	1935 ¹⁾
Granen.....	1.297	806	488	452	601	536	745
Fruit en noten	707	567	457	324	412	464	507
Groenten	1.130	934	726	611	754	701	772
Suiker.....	83	94	69	69	79	61	76
Katoen en katoenzaad	1.389	751	528	464	688	723	698
Tabak.....	286	212	130	108	179	241	237
Anderè oogsten	542	454	348	267	319	351	390
Totaal....	5.434	3.818	2.746	2.295	3.032	3.077	3.425

¹⁾ Schattingen van uitkeeringen („rental and benefit“) aan den landbouw gegeven als compensatie voor beperking van de productie zijn, in miljoenen Dollars:

in 1933: 174 voor katoen, 6 voor tabak en 99 voor tarwe; in 1934: 116 voor katoen, 36 voor tabak, 102 voor tarwe, 112 voor maïs, 18 voor suikerbieten en 7 voor suikerriet; in 1935: 163 voor katoen (met inbegrip van \$ 39.000.000 cotton price adjustment payments), 13 voor tabak, 116 voor tarwe, 110 voor maïs, 11 voor suikerbieten, 4 voor suikerriet, 10 voor rijst en 4 voor aardnoten.

Als algemeene conclusie wordt opgemerkt, dat uit de gegevens volgt, dat het netto-inkomen uit arbeid van de landbouwende bevolking in 1929 om en bij even hoog was als dat van andere groepen in de meeste streken van het land, en in sommige streken belangrijk hoger. Beschikbare gegevens voor latere jaren toonen aan, dat het inkomen in den landbouw is achtergebleven bij dat van geheel werkzame personen in industrie en kleinhandel, maar dat de landbouwers ongeveer evenveel verdienden als salaris- en loontrekkenden in het algemeen.

Een andere algemeene conclusie is, dat uitgesproken variaties in de inkomens van landbouwers van jaar tot jaar voorkomen in de verschillende streken als gevolg van speciale omstandigheden van de agrarische productie, zooals in het geval van droogten, en bij marktinvloeden als ongunstige prijzen op buitenlandse markten voor bepaalde exportproducten.

Hieruit volgt, naar wordt opgemerkt, dat het landbouwprobleem in de Vereenigde Staten, voor zover het niet samenhangt met tijdelijke, regionale rampen als droogten of insectenschade, of met drastische algemeene economische depressies, geen langdurig probleem is van dispariteit tusschen de verdiensten van andere personen en die van landbouwers. Er is geen ander probleem dan dat van de overige nationale economie. Het is zaak de werkgelegenheid en de productiviteit te vergrooten in alle bedrijfstakken, met inbegrip van den landbouw, en de stroom van inkomens en goederen en diensten voor de geheele bevolking te vergemakkelijken.

ONTVANGEN BOEKEN.

Het Nederlandsch Verbintenissenrecht door Dr. L. C. Hofmann. Tweede deel. De bijzondere overeenkomsten. Tweede aflevering bevattende de artt. 1703—1901 B.W. (Groningen, Batavia 1936; J. B. Wolters. Prijs met band f 6.65).

Een artikelsgewijze behandeling met uitvoerige commentaren. Het tweede deel is geheel op dezelfde leest geschoeid als het eerste deel. Op detailpunten kunnen eenige afwijkingen geconstateerd worden, een gevolg van een begrijpelijke verandering van inzicht in de zeven, er tusschen liggende jaren. De aflevering bevat een register van aangehaalde artikelen en arresten van den H. R., een zakenregister en vertalingen van Latijnsche aanhalingen en uitdrukkingen.

Handboek voor Handelskennis, Privaatrecht en Belastingsrecht door J. P. H. Smits. (Wassenaar 1936; N.V. Uitgevers-Maatschappij v/h. G. Delwel. Prijs f 3.50).

Schrijver heeft de vragen der diverse examens over een groot aantal jaren verzameld, gesorteerd en beantwoord. Zij worden in vraagvorm gegeven. Het werk bevat een 800-tal vragen.

Bij de herziening is de stof aanmerkelijk uitgebreid. Met name aan de handelspolitieke maatregelen en de monetaire vraagstukken werd aandacht besteed, waardoor de lezer inzicht in deze vraagstukken kan krijgen.

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTOS.

Ned. (Disc. Wissels. 2 3 Dec. '36	Lissabon 4½ 5 Mei '36
Bk. { Bel.Binn.Eff. 2½ 3 Dec. '36	Londen 2 30 Juni '32
{ Vrsch.in R.C. 2½ 3 Dec. '36	Madrid 5 9 Juli '35
Athene 6 4 Jan. '37	N.-York F.R.B. 1½ 1 Feb. '34
Batavia 3 14 Jan. '37	Oslo 4 7 Dec. '36
Belgrado 5 1 Febr. '35	Parijs 4 23 Jan. '37
Berlijn 4 22 Sept. '32	Praag 3 1 Jan. '33
Boekarest..... 4½ 15 Dec. '34	Pretoria ... 3½ 15 Mei '36
Brussel 2 16 Mei '35	Rome 4½ 18 Mei '36
Boedapest 4 28 Aug. '35	Stockholm .. 2½ 1 Dec. '33
Calcutta 3 28 Nov. '35	Tokio.... 3.285 7 Apr. '36
Dantzig..... 4 2 Jan. '37	Weenen... .. 3½ 10 Juli '35
Helsingfors 4 3 Dec. '34	Warschau. . . 5 26 Oct. '33
Kopenhagen..... 4 19 Nov. '36	Zwits. Nat. Bk. 1½ 25 Nov. '36

OPEN MAKET.

	1937				1936	1935	1914
	8 Mei	3/8 Mei	26 April/ 1 Mei	19 24 April	4/9 Mei	6/11 Mei	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc. Prolong.	1/4	1/4	1/4	1/4	13/16-23/4	33/4-41/2	31/8-3/16
Londen Daggeld	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1.5	13/4-2
Berlijn Daggeld	17/32-9/16	7/32-9/16	17/32-9/16	17/32-9/16	17/32-9/16	9/16-5/8	41/4-3/4
New York Daggeld 1)	23/4-3	21/2-3	21/4-3 2)	17/8-23/4	27/8-3/4	31/4-3/4	—
Maandgeld	21/2-3.4	21/2-3/4	21/2-3/4 2)	21/2-3/4	21/4-3	31/8-1.2	—
Part. disc.	27/8	27/8	27/8 2)	27/8	3	31/8-1/2	21/8-1/2
Warenw...	4-1/4	4-1/4	4-1/4 2)	4-1/4	4-1/4	4-1/4	—
New York Daggeld 1)	1	1	1	1	3/4	1/4	13/4-21/2
Partic. disc.	9/16	9/16-5/8	5/8	5/8	3/16	3/16	—

¹⁾ Koers van 7 Mei en daaraan voorgaande weken t/m Vrijdag. ²⁾ 26-30 April. ³⁾ Koers van 7/11 Mei.

WISSELKOERSEN. KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
4 Mei 1937	1.82 3/16	8.99 3/4	73.29	8.19 1/2	30.78	100 3/4
5 „ 1937	1.82 1/4	8.99 3/4	73.26	8.17 3/4	30.78	100 1/4
6 „ 1937	—	—	—	—	—	—
7 „ 1937	1.82 1/4	9. —	73.27	8.17 3/4	30.78 1/2	100 3/4
8 „ 1937	1.82 1/4	8.99 1/2	73.26	8.19	30.78	100 1/4
10 „ 1937	1.82 1/8	8.99 1/4	73.22	8.16 1/2	30.73 1/2	100 1/4
Laagste d.w. 1)	1.82	8.99	73.18	8.25 1/2	30.75	100
Hoogste d.w. 1)	1.82 1/2	9.00 1/2	73.32 1/2	8.26	30.82	100 3/4
Muntpariteit	1.469	12.1071	59.263	9.747	24.906	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milana **)	Madrid **)
4 Mei 1937	41.71	—	6.36 1/2	—	—	—
5 „ 1937	41.69	—	6.36	—	—	—
6 „ 1937	—	—	—	—	—	—
7 „ 1937	41.71	—	6.37	—	—	—
8 „ 1937	41.71	—	6.36	—	—	—
10 „ 1937	41.68 1/2	—	6.37	—	—	—
Laagste d.w. 1)	41.65	34.25	6.32 1/2	1.50	—	—
Hoogste d.w. 1)	41.75	34.30	6.40	1.55	9.70	—
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
4 Mei 1937	46.40	40.17 1/2	45.22 1/2	3.97 1/2	55 1/4	1.82 3/4
5 „ 1937	46.40	40.17 1/2	45.22 1/2	3.97 1/2	55 3/8	1.82 1/4
6 „ 1937	—	—	—	—	—	—
7 „ 1937	46.40	40.20	45.22 1/2	3.98	55 1/2	1.82 3/4
8 „ 1937	46.40	40.17 1/2	45.22 1/2	3.97 1/2	55 1/4	1.82 1/4
10 „ 1937	46.37 1/2	40.15	45.20	3.97	55 3/8	1.82 3/4
Laagste d.w. 1)	46.30	40.10	45.12 1/2	3.94	55	1.82
Hoogste d.w. 1)	46.45	40.22 1/2	45.25	4. —	55 3/8	1.83
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 3/4	2.1878

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van ieder maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
4 Mei 1937	4,93 3/8	4,49 3/8	40,21	54,87 1/2
5 „ 1937	4,93 3/8	4,49 3/8	40,21 1/2	54,87 1/2
6 „ 1937	4,93 3/8	4,48 3/8	40,21 1/2	54,88
7 „ 1937	4,93 3/8	4,49 1/8	40,21 1/2	54,88
8 „ 1937	4,93 1/16	4,49 1/8	40,21 1/2	54,88
10 „ 1937	4,93 3/8	4,48 3/8	40,21 1/2	54,91 1/2
11 Mei 1936	4,96 1/2	6,60	40,41	67,76
Muntpariteit..	4,86	3,90 3/8	23,81 1/2	40 3/16

STATISTISCH OVERZICHT

	GRANEN EN ZADEN										TUINBOUWARTIKELEN						VLEESCH			
	TARWE		ROGGE		MAIS		GERST		LIJNZAAD		BLOEM-KOOL		KASKOM-KOMMERS		SALADE		RUND-VLEESCH		VARKENS-VLEESCH	
	Blanca loco Rotterdam/A'dam per 100 kg. ^{a)}	%	74 Bahia Blanca loco R'dam/A'dam per 100 kg. ^{b)}	%	La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 kg.	%	64/65 kg La Plata loco Rotterdam/A'dam per 2000 kg. ^{c)}	%	La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 kg.	%	le soort p. 100 st. ^{d)}	%	le soort p. 100 st. ^{e)}	%	le soort p. 100 Krop	%	(versch) per 100 kg Rotterdam	%	(versch) per 100 kg Rotterdam	%
1925	17,20	100,0	13,07	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1926	15,90	92,4	11,75	89,9	174,25	75,3	196,75	83,4	360,50	77,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1927	14,75	85,8	12,47	95,4	176,00	76,0	237,00	100,4	362,50	78,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1928	13,47	78,3	13,15	100,6	226,00	97,7	228,50	96,8	363,00	78,5	26,47	100,0	23,08	100,0	5,83	100,0	93,—	100,0	77,50	100,0
1929	12,25	71,2	10,87	83,2	204,00	88,1	179,75	76,2	419,25	90,6	26,32	99,4	23,83	103,3	7,60	130,3	96,40	103,7	93,12	120,2
1930	9,67	56,3	6,22	47,6	136,75	59,1	111,75	47,4	356,00	77,0	16,32	61,7	18,28	79,2	3,51	60,2	108,—	116,1	72,90	94,1
1931	5,55	32,3	4,55	34,8	84,50	36,5	107,25	45,4	187,00	40,4	18,49	69,9	16,89	73,2	4,33	74,3	88,—	94,6	48,—	61,9
1932	5,22	30,4	4,62	35,4	77,25	33,4	100,75	42,7	137,00	29,6	16,71	63,1	11,87	51,4	3,57	61,2	61,—	65,6	37,50	48,4
1933	5,02	29,2	3,55	27,2	68,50	29,6	70,00	29,7	148,00	32,0	14,47	54,7	9,96	43,2	1,86	31,9	52,—	55,9	49,50	63,9
1934	3,67	21,4	3,32	25,4	70,75	30,6	75,75	32,1	142,50	30,8	11,72	44,3	8,78	38,0	2,52	43,2	61,50	66,1	46,65	60,2
1935	4,12	24,0	3,07	23,5	61,00	26,3	68,00	28,8	131,75	28,5	8,12	30,7	6,79	29,4	2,23	38,3	48,12	51,7	51,62	66,6
1936	6,27	36,5	4,27	32,7	74,00	32,0	86,00	36,4	166,50	36,0	8,82	33,3	6,45	27,9	1,76	30,2	53,42	57,4	48,60	62,7
Juli 1935	3,92	22,8	2,55	19,5	54,50	23,5	66,75	28,3	124,50	26,9	—	—	—	—	—	—	48,—	51,6	47,37	61,1
Aug. "	4,25	24,7	2,62	20,1	55,25	23,9	64,50	27,3	132,25	28,6	—	—	—	—	—	—	44,80	48,2	52,55	67,8
Sept. "	4,75	27,6	3,—	22,9	55,75	24,1	64,50	27,3	139,50	30,2	—	—	—	—	—	—	43,37	46,6	56,62	73,1
Oct. "	4,95	28,8	3,35	25,6	57,75	24,9	64,75	27,4	142,75	30,9	—	—	—	—	—	—	46,07	49,5	64,62	83,4
Nov. "	4,65	27,0	3,20	24,5	55,00	23,8	59,75	25,3	137,75	29,8	—	—	—	—	—	—	42,75	46,0	56,85	73,4
Dec. "	5,15	29,9	3,40	26,0	56,75	24,5	60,75	25,7	146,50	31,7	—	—	—	—	—	—	44,75	48,1	52,25	67,4
Jan. 1936	5,45	31,7	3,52	27,0	56,00	24,2	63,50	27,0	153,50	33,1	—	—	—	—	—	—	44,—	47,3	50,87	65,6
Febr. "	5,22	30,4	3,40	26,0	55,25	23,9	64,50	27,3	152,50	33,0	—	—	—	—	—	—	43,77	47,1	48,25	62,3
Maart "	5,22	30,4	3,50	26,8	59,50	25,7	69,75	29,6	150,00	32,4	—	—	—	—	—	—	45,75	49,2	46,57	60,1
April "	5,17	30,1	3,45	26,4	64,00	27,6	70,00	29,7	147,25	31,8	11,56	43,7	10,65	46,1	3,09	53,0	48,50	52,1	45,37	58,6
Mei "	5,12	29,8	3,17	26,6	63,75	27,5	72,25	30,6	147,75	31,9	9,10	34,4	6,66	28,9	1,56	26,8	51,60	55,5	44,30	57,2
Juni "	5,05	29,4	3,45	26,4	66,00	28,5	71,50	30,3	154,00	33,9	5,80	21,9	2,03	8,8	0,63	10,8	54,1	58,2	46,25	59,7
Juli "	5,62	32,7	3,65	27,9	71,75	31,0	74,75	31,7	162,50	35,1	—	—	—	—	—	—	57,35	61,7	47,75	61,6
Aug. "	6,35	36,9	4,02	30,8	84,00	36,3	88,00	37,3	170,00	36,8	—	—	—	—	—	—	60,40	64,9	50,20	64,8
Sept. "	6,50	37,8	4,40	33,7	85,00	36,7	88,00	37,3	166,75	36,1	—	—	—	—	—	—	61,05	65,6	51,87	66,9
Oct. "	8,80	51,2	6,02	46,1	97,50	42,1	120,50	51,1	199,75	43,2	—	—	—	—	—	—	58,85	63,3	52,30	67,5
Nov. "	8,55	49,7	5,72	43,8	89,50	38,7	121,50	51,5	193,00	41,7	—	—	—	—	—	—	56,—	60,2	49,87	64,4
Dec. "	8,17	47,5	6,97	53,3	97,00	41,9	129,00	54,7	201,00	43,5	—	—	—	—	—	—	59,80	64,3	49,70	64,1
Jan. 1937	8,40	48,8	7,97	61,0	97,50	42,1	132,00	55,9	201,50	43,6	—	—	—	—	—	—	64,60	69,5	52,75	68,1
Febr. "	8,25	48,0	8,72	66,7	100,50	43,4	129,00	54,7	194,50	42,1	—	—	—	—	—	—	66,17	69,0	53,32	68,8
Maart "	9,15	53,2	9,02	69,0	106,00	45,8	133,00	56,4	209,25	45,2	—	—	—	—	—	—	66,15	71,1	54,82	70,7
April "	10,17	59,2	10,—	76,5	115,00	49,7	149,75	63,5	224,50	48,5	17,10	64,6	16,74	72,5	4,13	70,8	71,—	76,3	56,25	72,6
3 Mei	9,85	57,3	9,97	76,3	109,00	47,1	145,50	61,7	220,00	47,6	7,63	28,8	12,83	55,6	3,13	53,7	72,30	77,7	57,—	73,5
10 "	9,65	56,1	9,92	75,9	109,00	47,1	144,50	61,2	220,50	47,7	—	—	—	—	—	—	71,30	76,7	56,50	72,9

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nos. van 8, 15 Aug. 1928, 25 Febr. 1931 en 15 Febr. 1933. 2) Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2 van Jan. 1931 tot 23 Mei 1932 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 kg Hongaarsche; vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 64/65 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3. Van 19 Sept. '32 tot 24 Juli '33 62/63 kg Z.-Russ. Van 24 Juli '33—7 Oct. '35 64/65 kg La Plata 6) 1 Mei. 7) 8 Mei. 8) 5 Mei. 9) 7 Mei.

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT

	MINERALEN						TEXTIELGOEDEREN						DIVERSEN							
	STEENKOLEN		PETROLEUM		BENZINE		KATOEN			WOL		WOL		KOE-HUIDEN		KALK-SALPETER				
	Westfaalsche/Hollandsche bunkerolen, ongezeefd f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 kg.	%	Mid. Contin. Crude 33 t/m. 33.90 Bé s. g. per barrel	%	Gulf exp. 64/66 ⁶⁾ cts. per U.S. gallon	%	Middling locoprijzen New-York per lb.	F. G. F. Sakellarides Liverpool	G. F. No. 1 Oomra Liverpool	WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.	WOL gekamde Australische, Crossbred Colonial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.	KOE-HUIDEN Gaaf, open kop 57-61 pnd.	KALK-SALPETER Gld. per 100 kg netto							
1925	10,80	100,0	4,16	100,0	36,85	100,0	57,7	100,0	147,5	100,0	47,1	100,0	277,2	100,0	148,7	100,0	34,70	100,0	12,—	100,0
1926	17,90	165,7	4,68	112,5	33,85	91,9	43,5	75,5	81,8	55,5	31,8	67,4	238,1	85,9	124,7	83,9	28,46	82,0	11,61	96,8
1927	11,25	104,2	3,22	77,4	36,85	100,0	43,4	75,3	84,6	57,3	36,6	77,8	244,4	88,2	133,6	89,8	40,43	116,5	11,48	95,7
1928	10,10	93,5	2,97	71,4	24,75	67,2	49,6	86,0	96,8	65,6	37,9	80,4	259,6	93,6	153,7	103,4	47,58	137,1	11,48	95,7
1929	11,40	105,6	3,05	73,2	24,80	67,3	47,5	82,4	85,9	58,2	33,2	70,5	196,6	70,9	127,3	85,6	32,25	92,9	10,60	88,3
1930	11,35	105,1	2,78	66,7	21,75	59,0	33,6	58,3	60,5	41,0	19,8	41,9	134,8	48,6	81,9	55,1	25,36	73,1	9,94	82,0
1931	10,05	93,1	1,44	34,5	12,50	33,9	21,3	37,0	36,9	25,0	15,5	33,0	108,4	39,1	60,5	40,7	18,65	53,7	8,61	71,8
1932	8,00	74,1	2,01	48,2	11,16	30,3	16,0	27,7	26,3	17,8	15,7	33,3	80,6	29,1	42,8	28,8	11,15	32,1	6,15	51,3
1933	7,00	64,8	1,11	26,8	8,95	24,3	16,7	29,0	25,9	17,5	14,0	29,7	97,0	35,0	47,9	32,2	13,26	38,2	6,18	51,5
1934	6,20	57,4	1,56	37,5	7,14	19,4	18,2	31,6	26,8	18,2	13,5	28,7	97,0	35,0	51,7	34,7	12,07	34,8	6,11	50,9
1935	6,05	56,0	1,55	37,2	7,49	20,3	17,5	30,3	26,0	17,6	14,9	31,7	84,4	30,5	42,8	28,8	12,54	36,1	5,89	49,1
1936	6,60	61,1	1,62	39,0	8,79	23,9	18,9	32,8	32,4	22,0	17,0	36,1	106,2	38,3	53,4	35,9	15,40	44,4	5,70	47,5
Juli 1935	6,05	56,0	1,54	36,9	7,73	21,0	18,0	31,2	24,3	16,5	15,5	32,9	92,0	33,2	45,4	30,5	11,75	33,9	5,40	45,0
Aug. "	6,15	56,9	1,54	36,9	7,64	20,7	16,9	29,2	24,7	16,8	14,3	30,3	92,0	33,2	46,6	31,4	12,—	34,6	5,40	45,0
Sept. "	6,10	56,5	1,55	37,2	7,07	19,2	15,9	27,5	24,9	16,9	13,3	28,1	92,0	33,2	44,1	29,7	14,50	41,8	5,50	45,8
Oct. "	6,05	56,0	1,55	37,2	7,44	20,2	16,6	28,8	26,7	18,1	14,9	31,7	93,2	33,6	44,1	29,7	16,—	46,1	5,55	46,3
Nov. "	6,05	56,0	1,54	36,9	7,86	21,3	17,5	30,3	29,7	20,2	15,9	33,8	94,5	34,1	45,4	30,5	16,—	46,1	5,60	46,7
Dec. "	6,05	56,0	1,54	36,9	8,41	22,8	17,5	30,3	29,8	20,2	15,9	33,7	93,2	33,6	44,1	29,7	14,25	41,1	5,70	47,5
Jan. 1936	6,15	56,9	1,52	36,6	8,41	22,8	17,5	30,3	29,3	19,9	14,7	31,1	97,0	35,0	45,4	30,5	15,—	43,2	5,80	48,3
Febr. "	6,15	56,9	1,51	36,3	8,56	23,2	16,9	29,2	27,7	18,8	13,8	29,3	97,0	35,0	46,6	31,4	15,—	43,2	5,85	48,8
Maart "	6,15	56,9	1,52	36,6	8,61	23,4	16,7	29,0	28,1											

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN 1)

	ZUIVEL EN EIERN						METALEN															
	BOTER per kg Leeuwar- der Comm. Noteering	BOTER p. kg Heffing Crisis Zuivel- Centr.	KAAS Edammer Alkmaar Fabrieks- kaas kl. m/merk per 50 kg.	EIERN. Gem. not. Eiermijn Roermond p. 100 st.	KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton	LOOD Locoprijzen Londen per Eng. ton	TIN Locoprijzen Londen per Eng. ton	IJZER Cleveland Foundry No. 3 franco Middleseb. per Eng. ton	GIETRIJ- IJZER (Lux III) p. Eng. t. f.o.b. Antwerpen	ZINK Locoprijzen Londen per Eng. ton	GOUD cash Londen per ounce fine	ZILVER cash Londen per Standard Ounce										
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	cts.	%				
1925	2,31	100,0	56,-	100,0	9,18	100,0	751,00	100,0	440,75	100,0	3168,50	100,0	44,25	100,0	437,75	100,0	51,75	100,0	162,00	100,0		
1926	1,98	85,7	43,15	77,1	8,15	88,8	702,50	93,5	376,00	85,3	3519,50	111,1	52,25	118,5	41,50	102,5	413,00	94,3	51,75	100,0	144,50	89,3
1927	2,03	87,9	43,30	77,3	7,96	86,7	674,00	89,7	292,75	66,4	3511,50	110,8	44,25	100,0	39,00	96,3	344,75	78,8	51,75	100,0	134,75	83,3
1928	2,11	91,3	48,05	85,8	7,99	87,0	772,00	102,8	254,75	57,8	2749,75	86,8	40,00	90,4	38,00	93,5	305,75	69,9	51,75	100,0	131,25	81,1
1929	2,05	88,7	45,40	81,1	8,11	88,3	916,00	121,9	281,25	63,8	2465,75	77,8	42,75	96,6	41,50	102,6	301,00	68,8	51,75	100,0	123,25	76,2
1930	1,66	71,9	38,45	68,7	6,72	73,2	661,25	88,0	218,75	49,6	1721,25	54,3	40,50	91,8	36,00	88,8	204,00	46,6	51,75	100,0	89,75	55,4
1931	1,34	58,0	31,30	56,9	5,35	58,3	438,75	58,4	145,75	33,1	1331,50	42,0	33,25	75,3	28,75	70,9	139,50	31,9	51,75	100,0	67,50	41,6
1932	0,94	40,7	22,70	40,5	4,14	45,1	276,50	36,8	104,00	23,6	1175,00	37,1	25,50	57,5	22,50	55,2	118,50	27,1	51,75	100,0	65,00	40,1
1933	0,61	26,4	20,20	36,1	3,71	40,4	267,75	35,6	95,25	21,6	1596,00	50,4	24,75	56,2	21,25	52,2	128,50	29,4	51,75	100,0	62,25	38,5
1934	0,45	19,5	18,70	33,4	3,45	37,6	226,50	30,2	82,00	18,6	1718,00	54,2	24,25	54,8	20,25	50,1	102,25	23,4	51,75	100,0	65,75	40,7
1935	0,49	21,2	14,85	26,5	3,20	34,9	230,75	30,7	103,75	23,5	1631,50	51,3	24,00	54,1	20,25	50,2	102,75	23,5	51,75	100,0	89,25	55,1
1936	0,58	25,1	17,55	31,3	3,50	38,1	301,00	40,1	139,00	31,5	1594,50	50,5	27,75	62,7	22,75	56,2	117,50	26,8	55,00	106,3	65,00	40,1
Juli '35	0,44	19,0	12,37 ⁵	22,1	2,54	27,7	223,75	29,8	104,75	23,7	1701,00	53,7	24,00	54,1	20,25	50,0	102,75	23,5	51,75	100,0	92,25	57,0
Aug. "	0,46	19,9	15,10	27,0	3,31 ⁵	36,1	239,00	31,8	115,50	26,2	1641,00	51,8	24,25	54,8	20,25	50,0	108,00	24,7	51,75	100,0	90,00	55,6
Sept. "	0,58	25,1	20,25	36,2	3,16	34,4	248,25	33,1	117,75	26,7	1636,25	51,6	24,00	54,1	20,25	50,0	113,75	26,0	51,75	100,0	88,50	54,7
Oct. "	0,65	28,1	19,87 ⁵	35,5	3,95	43,0	256,25	34,1	135,00	30,6	1666,25	52,3	24,00	54,1	20,25	50,0	121,25	27,1	51,75	100,0	88,75	54,9
Nov. "	0,59	25,5	16,90	30,2	4,69	51,1	255,50	34,0	130,50	29,6	1641,75	51,8	24,50	55,5	20,25	50,0	118,50	27,1	51,75	100,0	88,50	54,7
Dec. "	0,57	24,7	15,80	28,2	4,60	50,1	255,50	34,0	121,25	27,5	1597,50	50,4	24,75	56,2	20,25	50,0	110,00	25,2	51,75	100,0	77,25	47,7
Jan. '36	0,57	24,7	16,80	30,0	4,04	44,0	252,00	33,5	112,50	25,5	1516,50	48,0	24,75	56,2	20,25	50,0	106,25	24,3	51,75	100,0	60,50	37,4
Feb. "	0,61	26,4	17,37 ⁵	31,0	3,37 ⁵	36,8	256,25	34,1	116,75	26,5	1493,50	47,1	24,75	56,2	20,25	50,0	111,00	25,4	51,75	100,0	60,25	37,2
Mrt. "	0,46	19,9	17,70	31,6	2,69	29,3	261,75	34,8	120,75	27,3	1544,25	48,7	24,75	56,2	20,25	50,0	116,75	26,7	51,75	100,0	59,50	36,8
Apr. "	0,44	19,0	16,82 ⁵	30,0	2,49	27,1	269,50	35,9	117,25	26,0	1522,75	48,1	24,75	56,2	20,25	50,0	110,75	25,3	51,75	100,0	61,00	37,7
Mei "	0,47	20,3	18,75	33,5	2,52	27,5	270,25	36,0	114,75	26,6	1495,50	47,2	25,00	56,8	20,25	50,0	108,00	24,7	51,75	100,0	62,25	38,5
Juni "	0,57	24,7	20,20	36,1	2,69	29,3	268,50	35,8	110,50	25,1	1358,25	42,9	25,00	56,8	20,25	50,0	105,50	24,1	51,75	100,0	60,75	37,5
Juli "	0,60	26,0	19,35	34,6	2,91	31,7	275,25	36,6	117,75	26,7	1382,00	43,6	27,00	61,0	20,25	50,0	101,00	23,1	51,75	100,0	60,50	37,4
Aug. "	0,62	26,8	17,87 ⁵	31,9	3,31 ⁵	36,1	282,50	37,6	123,75	28,1	1358,75	42,9	27,00	61,0	20,25	50,0	101,00	23,1	51,75	100,0	59,75	37,0
Sep. "	0,58	25,1	16,25	29,0	3,63	39,5	289,75	38,6	134,50	30,5	1459,00	46,0	27,25	61,6	20,25	50,0	104,25	23,8	51,75	100,0	60,75	37,5
Oct. "	0,63	27,3	17,55	31,3	4,85	52,8	374,75	49,9	169,00	38,3	1847,75	58,3	33,50	75,7	27,75	68,5	135,00	30,8	65,25	126,0	75,75	46,8
Nov. "	0,70	30,3	16,07 ⁵	28,7	5,15	56,1	397,75	53,0	196,25	44,5	2079,75	65,6	33,75	76,3	29,25	72,2	149,00	34,0	64,50	124,6	79,50	49,1
Dec. "	0,65	28,1	15,75	28,1	4,36 ⁵	47,5	415,00	55,3	234,00	53,1	2076,00	65,6	36,50	82,5	32,75	80,9	162,50	37,1	63,75	123,2	79,75	49,2
Jan. '37	0,66	28,6	17,07 ⁵	30,5	3,45	37,6	462,00	61,5	244,25	55,4	2061,25	65,1	36,25	81,9	34,25	84,6	188,50	43,1	63,50	122,7	78,00	48,1
Feb. "	0,69	29,9	18,75	33,5	3,81	41,5	522,00	69,5	248,50	56,4	2075,75	65,3	36,25	81,9	34,75	85,8	219,50	50,1	63,50	122,7	75,00	46,3
Mrt. "	0,68	29,4	18,82 ⁵	33,6	3,86	42,0	638,50	85,0	291,25	66,1	2498,25	78,8	36,25	81,9	48,25	119,1	291,50	66,6	63,50	122,7	77,00	47,5
Apr. "	0,69	29,9	16,45	29,4	3,05	33,2	559,75	74,5	235,50	53,4	2405,00	75,9	36,25	81,9	54,25	134,0	236,25	54,0	63,50	122,7	78,00	48,1
3 Mei '37	0,70 ⁵	30,3	16,75 ⁵	29,9	2,90	31,6	533,00	71,0	221,00	50,1	2293,50	72,4	36,50	82,5	58,00	143,2	215,50	49,2	63,25	122,7	76,00	46,9
10 "	0,75	32,1	15,55	29,5	2,95	32,1	555,25	73,9	219,75	49,9	2263,75	71,4	36,50	82,5	59,50	146,9	213,25	48,7	63,25	122,2	76,25	47,1

26 Sept. 1932 79 K.G. La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2; van 5 Febr. 1934 tot 6 Juli 1936 80 kg. La Plata; van 6 Juli 1936 tot 30 Nov. 1936 Manitoba. 74 kg Zuid-Russische; van 23 Mei 1932 tot 2 Oct. 1933 No. 2 Canada. *) Tot Jan. 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 7 Oct. '35—18 Mei '36 62/63 kg Z.-Russische. 5) De jaargemiddelden zijn berekend uit de gemiddelde prijzen van April, Mei en Juni van het betreffende jaar.

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.

	BOUWMATERIALEN						KOLONIALE PRODUCTEN										INDEXCIJFER			
	VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/ Finland per standaard van 4.672 M ³ .	S T E E N E N		CACAO G.F. Accra per 50 kg c.i.f. Nederland		COPRA Ned.-Ind. f. m. s. per 100 kg Amsterdam	KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam/ Amsterdam per 1/2 kg.	RUBBER Standaard Ribbed Smoked Sheets Londen per lb.	SUIKER Witte kristal- suiker loco R'dam/A'dam per 100 kg.	THEE Afl. N.-I. theev. A'dam gem. pr. Java- en Suma- trathee p. 1/2 kg.		Grond- stoffen	Indi- sche uit- voer- pro- ducten							
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	cts.	%	100.0	100.0		
1925	159,75	100,0	15,50	100,0	19,-	100,0	25,71	100,0	35,87 ⁵	100,0	61,375	100,0	1,80	100,0	18,75	100,0	84,5	100,0	100,0	100,0
1926	153,50	96,1	15,75	101,6	19,50	102,6	29,65	115,3	34,-	94,8	55,375	90,2	1,21	67,4	17,50	93,3	94,25	111,5	88,0	82,9
1927	160,50	100,5	14,50	93,5	18,50	97,4	41,14	160,0	32,62 ⁵	90,9	46,875	76,4	0,93	51,6	19,12 ⁵	102,0	82,75	97,9	87,5	79,7
1928	151,50	94,8	12,-	77,4	18,50	97,4	34,64	134,9	31,87 ⁵	88,9	49,625	80,9	0,54	30,2	15,85	84,5	75,25	89,1	84,8	69,8
1929	146,00	91,4	14,-	90,3	21,25	111,8	27,73	107,9	27,37 ⁵	63,3	50,75	82,7	0,52	28,8	13,-	69,3	69,25	82,0	81,9	61,3
1930	141,50	88,6	12,50	80,6	20,75	109,2	21,12	82,2	22,62 ⁵	76,1	32	52,1	0,30	16,5	9,60	51,2	60,75	71,8	66,0	45,9
1931	110,75	69,3	10,25	66,1	20,25	106,6	13,56	52,8	15,37 ⁵	42,9	25	40,7	0,15	8,4	8,-	42,7	42,50	50,3	46,8	

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	24 Apr. 1937	1 Mei 1937	3/8 Mei 1937 Laagste	8 Mei 1937 Hoogste
Alexandrië..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 1/2	97 1/2
Athene	Dr. p. £	547 1/2	547 1/2	540	555
Bangkok...	Sh. p. tical	1/10 1/2	1/10 1/2	1/10 1/2	1/10 1/2
Budapest 1)	Pen. p. £	24 1/2	25	24 1/2	25
Buenos Aires 2)	p. pesop. £	16.21 1/2	16.30 1/2	16.25	16.35
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 1/2	1/6 1/2	1/6 3/32	1/6 1/2
Instanbul ...	Piast. p. £	614	615	615	616
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2
Kobe	Sh. p. yen	1 2	1 2	1/18 1/32	1/2 1/32
Lissabon	Escu. p. £	110 1/16	110 1/16	110	110 1/16
Mexico	\$ per £	18	18	17 1/2	18 1/2
Montevideo 3)	d. per £	27	27	26 1/2	27 1/2
Montreal ...	\$ per £	4.92 1/8	4.93 3/8	4.92 1/4	4.93
Rio d. Janeir. 4)	d. per Mil.	3 3/32	3 3/32	3 1/16	3 5/32
Shanghai ...	Sh. p. \$	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2
Singapore ..	id. p. \$	2/4 3/16	2/4 3/16	2/4 1/2	2/4 1/2
Valparaiso 5)	\$ per £	128	128	128	128
Warschau ...	Zl. p. £	25 1/2	26 1/2	25 1/2	26 1/2

1) Offic. not. 10 Dec. 16 1/2. 2) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke imp. hebben te betalen 10 Dec. 16.12. 3) Offic. not. 6 Oct. 39 1/2. 4) Id. 11 Mrt. 1935 4/4. 5) 90 dg. Vanaf 28 Aug. laatste „export” noteering.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 1)

	Londen 1)	N. York 2)		Londen
4 Mei 1937..	20 1/16	45	4 Mei 1937....	140.8 1/2
5 " 1937..	20 1/16	45 1/2	5 " 1937....	140.9 1/2
6 " 1937..	20 1/16	45 1/2	6 " 1937....	140.8 1/2
7 " 1937..	20 1/16	45	7 " 1937....	140.8
8 " 1937..	20 1/16	45	8 " 1937....	140.8 1/2
10 " 1937..	20 1/16	45	10 " 1937....	140.9
11 Mei 1936..	20 1/16	44 3/4	11 Mei 1936....	140.6
27 Juli 1914..	24 1/16	59	27 Juli 1914....	84.10 1/2

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen.	30 April 1937	7 Mei 1937
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank	f 82.992.667,61	f 56.443.160,58
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschotten op ultimo Maart 1937 ald. gemeent. verstr. op a. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsb. alsmede op. op die belastingen en op de vermogensbelasting	" 564.639,47	" 67.731,77
Voor schotten aan Ned.-Indië	" 2.609.359,26	" 2.609.359,26
Idem aan Suriname	" 52.052.497,45	" 52.618.693,41
Kasvord. weg. credietverstr. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand ..	" 11.308.954,04	" 11.325.233,33
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioen f. 1) ..	" 110.833.270,49	" 110.574.117,49
Vord. op andere Staatsbedrijven 1) ..	" 32.562.028,28	" 39.903.284,73
Verstr. ten laste der Rijksbegr. kasgeldleeningen aan gemeenten (saldo) ..	" 5.042.520,78	" 6.328.254,12
Verplichtingen		
Voor schot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrooi verstrekt Schatkistbiljetten in omloop	f 337.500.000,—	f 323.231.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 8.720.000,—	" 7.140.000,—
Zilverbons in omloop	" 1.115.619,—	" 1.115.439,—
Schuld op ultimo Maart 1937 aan de gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsb. alsmede op. op die bel. en op de vermogensbelasting ..		
Schuld aan Curaçao 1)	" 1.178.199,87	" 1.217.973,08
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioen f. 1) ..	" 16.189.047,84	" 22.339.232,25
Id. a. h. Staatsbedr. der P. T. en T. 1) ..	" 108.155.916,30	" 127.857.618,88
Id. aan andere Staatsbedrijven 1) ..	" 7.000.000,—	" 7.000.000,—
Id. aan diverse instellingen 1) ..	" 98.950.124,93	" 98.988.295,93

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	1 Mei 1937	8 Mei 1937
Vorderingen: 1)		
Saldo Javasche Bank	f 2.065.000,—	f —
Saldo b. d. Postchèque- en Girodienst	" 300.000,—	" 217.000,—
Verplichtingen:		
Voor schot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell. Schatkistpromessen in omloop	" 54.174.000,—	" 52.592.000,—
Schatkistbiljetten in omloop	" 9.750.000,—	" 9.750.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds ..	" 1.000.000,—	" 500.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank ..	" 1.514.000,—	" 1.514.000,—
Belegde kasmiddelen Zelfbesturen ..	" 814.000,—	" 575.000,—
Voor schot van de Javasche Bank ...	" 560.000,—	" 600.000,—
1) Betaalmiddelen in 's Lands Kas op 24 Apr. 1937 f 33.692.000,—.		

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.					
Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekening 1)
10 April 1937..	697	1.103	527	684	1.437
3 " 1937..	699	1.179	551	687	1.461
27 Maart 1937..	700	1.104	513	693	1.456
20 " 1937..	699	980	526	700	1.458
13 " 1937..	700	1.013	555	670	1.456
1 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluftp. der activa.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 10 Mei 1937.

Activa.	
Binnenl. Wis- (Hfdbk. f 17.185.691,99	
sels, Prom. (Bijbnk. " 275.631,43	
enz. in disc. (Ag.sch. " 1.637.025,86	f 19.098.349,28
Papier o. h. Buitenl. in disconto	" —
Idem eigen portef. f 2.364.000,—	
Af: Verkocht maar voor debk. nog niet afgel. " —	" 2.364.000,—
Beleeningen	
incl. vrsch. (Hfdbk. f 144.654.603,57 1)	
in rek.-crt. (Bijbnk. " 5.572.957,01	
op onderp. (Ag.sch. " 31.371.199,94	
	f 181.598.760,52
Op Effecten	f 177.477.855,61 1)
Op Goederen en Spec. " 4.120.904,91	" 181.598.760,52 1)
Voor schotten a. h. Rijk	" —
Munt, Goud	f 113.607.390,—
Muntmat., Goud ..	" 941.472.811,08
	f 1.055.080.201,08
Munt, Zilver, enz. " 17.164.677,24	
Muntmat., Zilver ..	" —
	" 1.072.244.878,32 2)
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds	" 39.244.969,66
Gebouwen en Meub. der Bank	" 4.600.000,—
Diverse rekeningen	" 8.218.045,80
Staatd. Nederl. (Wet v. 27, 5, '32, S. No. 221) ..	" 10.193.915,19
	f 1.337.562.918,77
Passiva.	
Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	" 3.105.769,04
Bijzondere reserve	" 6.300.000,—
Pensioenfonds	" 10.289.993,38
Bankbiljetten in omloop	" 825.455.040,—
Bankassigatiën in omloop	" 122.243,51
Rek.-Cour. { Het Rijk f 57.400.300,89	
saldo's: { Anderen " 410.957.887,57	" 468.358.188,46
Diverse rekeningen	" 3.931.684,38
	f 1.337.562.918,77
Beschikbaar metaalsaldo	f 555.600.657,53
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	" 1.389.001.640,—
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht	" —
1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99)	f 68.518.450,—
2) Waarvan in het buitenland	" 84.421.853,31

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
10 Mei '37	113607	941.473	825.455	468.480	555.601	83
3 " '37	113607	921.289	858.816	414.344	543.640	83
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54
Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekening 1)	
10 Mei 1937	19.098	—	181.599	2.364	8.218	
3 " 1937	19.775	—	181.083	2.364	8.279	
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509	

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
8 Mei '37 1)	126.440		196.960	77.230	16.764
1 " '37 2)	126.270		192.610	77.700	18.146
10 Apr. 1937	108.618	16.692	194.860	64.966	21.379
3 " 1937	88.577	17.829	190.574	51.306	9.654
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842
Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Discont. o's	Beleeningen	Diverse rekening 1)	Dek-kings-percentage
8 Mei '37 1)	5.490	74.870	80.800	46	
1 " '37 2)	2.610	76.550	78.190	47	
10 Apr. 1937	2.443	12.530	57.237	62.227	48
3 " 1937	3.064	12.543	57.628	63.017	44
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

1) Sluftp. activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.